

V Bruseli 8. júla 2025
(OR. en)

11333/25

ENV 670
CLIMA 256
AGRI 326
PECHE 203
ECOFIN 964
COMPET 701

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od: Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie

Dátum doručenia: 7. júla 2025

Komu: Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie

Č. dok. Kom.: COM(2025) 420 final

Predmet: OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV
Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov v roku 2025
Vykonávanie environmentálnych právnych predpisov v záujme prosperity a bezpečnosti

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2025) 420 final.

Príloha: COM(2025) 420 final

V Bruseli 7. 7. 2025
COM(2025) 420 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov v roku 2025

Vykonávanie environmentálnych právnych predpisov v záujme prosperity a bezpečnosti

{SWD(2025) 300 final} - {SWD(2025) 301 final} - {SWD(2025) 302 final} -
{SWD(2025) 303 final} - {SWD(2025) 304 final} - {SWD(2025) 305 final} -
{SWD(2025) 306 final} - {SWD(2025) 307 final} - {SWD(2025) 308 final} -
{SWD(2025) 309 final} - {SWD(2025) 310 final} - {SWD(2025) 311 final} -
{SWD(2025) 312 final} - {SWD(2025) 313 final} - {SWD(2025) 314 final} -
{SWD(2025) 315 final} - {SWD(2025) 316 final} - {SWD(2025) 317 final} -
{SWD(2025) 318 final} - {SWD(2025) 319 final} - {SWD(2025) 320 final} -
{SWD(2025) 321 final} - {SWD(2025) 322 final} - {SWD(2025) 323 final} -
{SWD(2025) 324 final} - {SWD(2025) 325 final} - {SWD(2025) 326 final}

Obsah

I. Úloha vykonávania v práve a politike EÚ v oblasti životného prostredia	2
1. Ciele a výzvy	2
2. Úloha preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov pri riadení vykonávania	3
3. Významné nedostatky v oblasti vykonávania a investícií.....	5
4. Úplné, včasné, spravodlivé a nákladovo efektívne vykonávanie je rozhodujúce	7
5. Kľúčové faktory riadneho vykonávania.....	8
6. Záver.....	12
II. Stav vykonávania práva a politiky EÚ v oblasti životného prostredia	13
1. Obehové hospodárstvo a odpad.....	13
2. Nulové znečistenie vrátane chemikálií.....	17
3. Príroda a biodiverzita	29
4. Opatrenia v oblasti klímy	33
5. Riadenie a správa	36
6. Financovanie	40

Toto preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov z roku 2025 (štvrté preskúmanie, odkedy Komisia v roku 2016 začala tento proces)¹ predstavuje pravidelnú správu o stave vykonávania právnych predpisov a politík Európskej únie (EÚ) v oblasti životného prostredia. Tento balík preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov obsahuje oznámenie, ktoré sa zameriava na celoeurópske trendy, a 27 správ o stave vykonávania v jednotlivých členských štátoch. V týchto správach sa takisto odporúčajú „prioritné opatrenia“, ktoré má prijať každý členský štát.

I. Úloha vykonávania v práve a politike EÚ v oblasti životného prostredia

1. Ciele a výzvy

Zmena klímy, znečistenie a strata biodiverzity patria v súčasnosti medzi najväčšie a najnaliehavejšie riziká na celom svete, ako aj v EÚ a zhoršuje ich neudržateľné využívanie zdrojov.² Cieľom právnych predpisov a politiky EÚ v oblasti životného prostredia je tieto riziká riešiť. V poslednom desaťročí sa ich vykonávanie výrazne zlepšilo. Celouijné ukazovatele týkajúce sa miery obehového využívania materiálov a produktivity zdrojov poukazujú na pokrok pri prechode členských štátov na obehové hospodárstvo. Výrazne sa zlepšila aj kvalita ovzdušia – a súvisiace prínosy pre zdravie. Priemyselné emisie a frekvencia priemyselných havárií výrazne klesli. V celej EÚ došlo k významnému nárastu chránených oblastí, čo EÚ nasmerovalo k dosiahnutiu cieľa Globálneho rámca pre biodiverzitu, ktorým je 30 % právne chránenej pôdy. Ciele EÚ v oblasti klímy do roku 2030 sú takisto na dosah.³ Zároveň však stále existujú nedostatky vo vykonávaní. V určitých oblastiach je potrebné pokrok urýchliť, aby sa znížili pretrvávajúce škody a súvisiace náklady, dosiahli ciele do roku 2050 stanovené v 8. environmentálnom akčnom programe EÚ⁴ a reagovalo sa na obavy ľudí.

To všetko by sa malo dosiahnuť s vedomím, že **udržateľnosť a konkurencieschopnosť idú ruka v ruku**. Cieľom je zabezpečiť, aby dekarbonizácia a ochrana prírody viedli

¹ Pozri oznámenie Komisie z roku 2016, v ktorom oznámila pravidelné preskúmanie vykonávania environmentálnych politík: [Dosahovanie prínosov environmentálnych politík EÚ prostredníctvom ich pravidelného preskúmania, COM\(2016\) 316 final, 27.5.2016](#). Pozri aj [webovú stránku so všetkými vydaniaми preskúmaniami vykonávania environmentálnych právnych predpisov](#). Komisia doteraz prijíma balíky preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov každé dva až tri roky, a to v rokoch 2017, 2019 a 2022.

² [JRC, Cross-border and emerging risks in Europe \(Cezhraničné a vznikajúce riziká v Európe\), 2024, dokument JRC137818](#); [Svetové ekonomické fórum, Global Risks Report \(Správa o globálnych rizikách\), 2025](#); [Trust et al., Planetary Solvency – Finding our balance with nature – Global risk management for human prosperity \(Planetárna solventnosť – Hľadanie rovnováhy s prírodou – Riadenie celosvetových rizík v prospech ľudstva\), University of Exeter, 2025](#); [EEA, Editorial – Time to speed up towards a sustainable and resilient Europe \(Úvodník – Čas zrýchliť na ceste k udržateľnej a odolnej Európe\), 24. 9. 2024](#); [EEA, Editorial – Why Europe needs to stay the course to sustainability in a changing world \(Úvodník – Prečo Európa musí pokračovať vo vytýčenom kurze k udržateľnosti v meniacom sa svete\), 16. 12. 2024](#); [Správa EEA o stave životného prostredia za rok 2025, ktorá má byť predložená 30. 9. 2025](#); [Richardson et al., Earth beyond six of nine planetary boundaries \(Zem po prekročení šiestich z deviatich planetárnych medzí\), Science Advances, 9, 2023](#).

³ [Communication delivering the Union's 2030 energy and climate objectives \(Oznámenie o plnení cieľov Únie v oblasti energetiky a klímy do roku 2030\), 27. mája 2025, COM\(2025\) 274](#).

⁴ [8. environmentálny akčný program, Ú. v. EÚ L 114, 12.4.2022, s. 22 – 36](#).

k obehovému, konkurencieschopnému hospodárstvu, ktoré prírode viac vracia, než z nej berie.⁵ **Kľúčom k dosiahnutiu tohto cieľa je vykonávanie a zjednodušenie.**

Opakujúce sa a súvisiace environmentálne katastrofy a riziká – ako sú povodne, suchá, požiare a zoonózy – ukazujú, že ochrana životného prostredia je otázkou bezpečnosti. Ochrana prírody napríklad znamená zabezpečenie ekosystémových služieb v hodnote 234 miliárd EUR, ktoré príroda v súčasnosti poskytuje nášmu hospodárstvu;⁶ zníženie znečistenia zlepšuje zdravie ľudí, hospodárenie s vodami a prírodu a obehové hospodárstvo znižuje znečistenie spôsobené ťažbou a odpadom a zvyšuje efektívnosť využívania zdrojov (vrátane efektívneho využívania vody), a tým aj hospodársku bezpečnosť.⁷ Vysoké environmentálne normy sú hnacou silou inovácií v súkromnom sektore – celosvetovo konkurencieschopného odvetvia čistých technológií EÚ – ktorý je tiež kľúčovým faktorom zelenej transformácie v EÚ aj na celosvetovej úrovni.⁸ **Celkovo je environmentálna politika kľúčovým faktorom konkurencieschopnosti EÚ.**

Dosiahnutie týchto cieľov si vyžaduje dôsledný, dlhodobý, dobre financovaný celospoločenský prístup na úrovni EÚ aj na úrovni členských štátov. Každý aktér musí plniť svoju úlohu.

2. Úloha preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov pri riadení vykonávania

Hlavnú zodpovednosť za vykonávanie práva a politiky EÚ v oblasti životného prostredia v praxi nesú členské štáty.⁹ Komisia podporuje úsilie členských štátov týkajúce sa vykonávania mnohými spôsobmi. Napríklad prostredníctvom politických a technických dialógov; poskytovaním usmernení k výkladu príslušných legislatívnych ustanovení; poskytovaním finančných prostriedkov EÚ napríklad prostredníctvom programu LIFE, kohéznych a regionálnych fondov, spoločnej poľnohospodárskej politiky a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a poskytovaním technickej pomoci (vedomostí, najlepších postupov, odbornej prípravy).¹⁰

V prípade potreby Komisia v rámci svojej úlohy strážkyne zmlúv prijíma aj opatrenia na presadzovanie práva prostredníctvom prípadov nesplnenia povinnosti.¹¹ Úloha Komisie pri presadzovaní práva a jej úloha pri usmerňovaní financovania EÚ na environmentálne priority

⁵ [Dohoda o čistom priemysle: spoločný plán konkurencieschopnosti a dekarbonizácie, COM\(2025\) 85 final, 26. 2. 2025.](#)

⁶ [Eurostat, *Accounting for ecosystems and their services in the European Union \(Účtovanie ekosystémov a ich služieb v Európskej únii\)*, 2021.](#)

⁷ [European Water Resilience Strategy \(Európska stratégia pre odolnosť v oblasti vody\), 4. júna 2025, COM\(2025\) 280.](#)

⁸ [Kompas konkurencieschopnosti pre EÚ, COM\(2025\) 30 final, 29.1.2025](#); [Dohoda o čistom priemysle: spoločný plán konkurencieschopnosti a dekarbonizácie, COM\(2025\) 85 final, 26.2.2025](#); [Politické usmernenia pre Komisiu 2024 – 2029](#); [Council 2024-2029 Strategic Agenda \(Strategický program Rady na roky 2024 – 2029\)](#); [EIB, *Financing and commercialisation of cleantech innovation \(Financovanie a komercializácia inovácií v oblasti čistých technológií\)*, 2024.](#)

⁹ Článok 4 ods. 3 ZEÚ a článok 197 ods. 1 ZFEÚ.

¹⁰ Článok 197 ods. 2 ZFEÚ: „Únia môže podporovať úsilie členských štátov, aby zlepšovali svoju administratívnu kapacitu na vykonávanie práva Únie. Táto činnosť môže zahŕňať uľahčovanie výmeny informácií a úradníkov, ako aj podporu plánov vzdelávania a prípravy.“

¹¹ Článok 17 ZEÚ a články 258 až 260 ZFEÚ; [oznámenie Komisie, Právo EÚ: Lepšie výsledky pomocou lepšieho uplatňovania práva \(Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2017, s. 10\)](#); [oznámenie Komisie, Presadzovanie práva EÚ pre Európu, ktorá prináša výsledky, 13. 10. 2022](#); [Annual Report on Monitoring the Application of EU law \(Výročná správa o monitorovaní uplatňovania práva Európskej únie\).](#)

v členských štátoch sa navzájom dopĺňajú. Za určitých podmienok možno finančné prostriedky EÚ použiť na predchádzanie porušovaniu právnych predpisov alebo na jeho ukončenie. Naopak, prípady nesplnenia povinnosti v oblasti životného prostredia sú silným stimulom na nasmerovanie finančných prostriedkov EÚ na nápravu týchto prípadov.

Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov je ďalším nástrojom na monitorovanie a podporu ich vykonávania.

- **Monitorovanie vykonávania.** V rámci preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa hodnotí súčasný stav vykonávania práva a politiky EÚ v členských štátoch, pričom sa využívajú harmonizované údaje a metódy, ktoré umožňujú referenčné porovnanie a porovnanie medzi členskými štátmi a v čase. Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa okrem iného opiera o údaje Komisie, Európskej environmentálnej agentúry (EEA) a vnútroštátnych orgánov. Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov zvyšuje informovanosť orgánov členských štátov a širokej verejnosti o najdôležitejších nedostatkoch a potrebách v oblasti vykonávania a investícií vo všetkých významných oblastiach práva a politiky EÚ v oblasti životného prostredia: obehové hospodárstvo a odpad, nulové znečistenie, príroda a biodiverzita, klíma, riadenie a financovanie.¹²
- **Podpora vykonávania.** V preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa identifikujú osvedčené postupy a problémy v členských štátoch a odporúčajú sa zlepšenia a riešenia, ako aj „prioritné opatrenia“. To pomáha subjektom s rozhodovacou právomocou v členských štátoch a v Komisii určovať prioritu zdrojov, ako sú fondy EÚ a technická pomoc, pri vykonávaní práva EÚ v oblasti životného prostredia. Je to dôležité najmä v súvislosti s budúcim rozpočtom EÚ (viacročný finančný rámec).¹³ Na účely monitorovania a podpory vykonávania toto oznámenie o preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov obsahuje prílohy, v ktorých sa uvádza prehľad všetkých prioritných opatrení podľa oblastí a členských štátov, ako aj hodnotiaci tabuľka, v ktorej je uvedené pozitívne, neutrálne alebo negatívne hodnotenie stavu vykonávania právnych predpisov v oblasti životného prostredia podľa oblastí a členských štátov. V preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa poukazuje na súčasný stav vykonávania, ako aj na trendy, zatiaľ čo prioritné opatrenia a hodnotiaci tabuľka sa zameriavajú na potrebné opatrenia v súčasnosti.

Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov je politický nástroj, ktorý poskytuje prehľad o stave vykonávania práva v oblasti životného prostredia v členských štátoch. Zistenia z preskúmania nemajú právne dôsledky pre práva

¹² Viaceré právne predpisy EÚ v oblasti životného prostredia prijaté v súlade s legislatívnym programom Európskej zelenej dohody v období od roku 2019 do súčasnosti nadobudli účinnosť až po vypracovaní tohto preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov alebo ešte len nadobudnú účinnosť. Týka sa to napríklad revidovanej smernice o čistení komunálnych odpadových vôd, revidovanej smernice o kvalite okolitého ovzdušia, nariadenia o obnove prírody a nariadenia EÚ o odlesňovaní. V záujme jasnosti sú tieto právne predpisy uvedené v texte tohto oznámenia o preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov a v súvisiacich správach o jednotlivých krajinách, kde je to vhodné, ale predmetom tohto preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov nie je posudzovať dodržiavanie týchto právnych predpisov členskými štátmi.

¹³ [Oznámenie Komisie, Na ceste k budúcemu viacročnému finančnému rámcu, COM\(2025\) 46 final, 11.2.2025.](#)

a povinnosti Komisie alebo členských štátov. Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov nemá vplyv na právomoci Komisie posudzovať dodržiavanie práva EÚ členskými štátmi, napríklad v rámci konaní o nesplnení povinnosti.

Vďaka identifikácii problémov a poskytovaniu riešení bude preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov ústredným nástrojom na podporu dialógov o vykonávaní a poslúži ako zdroj informácií pre výročné správy o pokroku pri presadzovaní a vykonávaní vzhľadom na cieľ zjednodušenia.¹⁴ **Vykonávanie a zjednodušenie spolu úzko súvisia, pretože majú rovnaký cieľ: dosiahnutie cieľov nákladovo efektívnym spôsobom.** A napokon identifikovaním prioritných opatrení v krátkodobom a strednodobom horizonte preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov uľahčuje vykonávanie **8. environmentálneho akčného programu (EAP)** a slúži ako zdroj informácií pre **európsky semester**.

3. Významné nedostatky v oblasti vykonávania a investícií

V tomto preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa uvádza stav vykonávania práva a politiky EÚ v oblasti životného prostredia:

- pre každú tematickú oblasť za celú EÚ v časti II tohto oznámenia;
- pre každý členský štát v každej tematickej oblasti v správach o jednotlivých krajinách, ktoré sú priložené k tomuto oznámeniu.

Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov ukazuje pokrok z hľadiska využívania zdrojov a obehového hospodárstva, čistejšieho ovzdušia a vody, chránených prírodných oblastí a klímy. Členské štáty však ešte nespĺnili všetky svoje povinnosti vyplývajúce z práva EÚ v oblasti životného prostredia.¹⁵

Nedostatky vo vykonávaní sa v rôznej miere týkajú všetkých oblastí práva EÚ v oblasti životného prostredia a všetkých členských štátov (pozri zoznam prioritných opatrení v prílohe 1). Z 96 prioritných opatrení odporúčaných členským štátom sa 22 týka obehového hospodárstva a odpadu; 36 opatrení sa týka vody a znečistenia; 28 opatrení sa týka prírody a biodiverzity; deväť opatrení sa týka prípadov riadenia a jedno sa týka financovania.

Vnútroštátne orgány a vnútroštátne súdy, ktoré sú v prvom rade zodpovedné za vykonávanie práva EÚ, s podporou Komisie vynaložili úsilie na vykonávanie a presadzovanie environmentálnych pravidiel EÚ. Počet súdnych prípadov súvisiacich so životným prostredím, prípadov nesplnenia povinnosti, petícií a sťažností na vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ, však odráža nedostatočnú úroveň vykonávania práva EÚ v oblasti životného prostredia. **V niektorých prípadoch existujú výrazné rozdiely medzi regiónmi v rámci jedného členského štátu.**

Ak Komisia zistí porušenie, ktoré patrí medzi jej priority v oblasti presadzovania práva a ktoré sa nepodarí rýchlo vyriešiť prostredníctvom dvojstranných kontaktov, môže prijať

¹⁴ [Oznámenie Komisie, Jednoduchšia a rýchlejšia Európa: oznámenie o vykonávaní a zjednodušení, COM\(2025\) 47, 11. 2. 2025.](#)

¹⁵ Pozri správy o jednotlivých krajinách v rámci preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov z roku 2025 a [správu o preskúmaní 8. environmentálneho akčného programu v polovici trvania](#). Pozri aj [JRC, Delivering the EU Green Deal – Progress towards targets \(Plnenie Európskej zelenej dohody – pokrok pri dosahovaní cieľov\), 2025.](#)

opatrenia na presadzovanie práva podľa článku 258 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). **Vo viac ako 90 % prípadov sa prípad nesplnenia povinnosti uzavrie bez toho, aby bol postúpený Súdnemu dvoru Európskej únie.¹⁶ Z toho vyplýva, že Komisia a členský štát sa často zhodujú na výklade pravidiel a na opatreniach potrebných na zabezpečenie ich dodržiavania.** Náklady na zhoršenie životného prostredia však môžu pretrvávať celé mesiace a niekedy aj roky.

K 2. aprílu 2025 **prebiehalo 309 konaní o nesplnení povinnosti** týkajúcich sa práva EÚ v oblasti životného prostredia, okrem práva v oblasti klímy. To predstavuje približne 19 % celkového počtu prípadov Komisie vo všetkých oblastiach práva EÚ. Z týchto 309 prípadov:

- 24 % sa týka prípadov v oblasti obehového hospodárstva a odpadu; 45 % sa týka prípadov nulového znečistenia; 24 % sa týka prípadov v oblasti prírody a biodiverzity a 7 % sa týka prípadov riadenia,
- 5 % sa týka **neoznámenia** (neoznámenie vnútroštátnych predpisov, ktorými sa transponujú smernice EÚ, Komisii); 25 % sa týka **nesúladu** (nezabezpečenie správnej, jasnej a presnej transpozície smerníc EÚ do vnútroštátnych predpisov) a 70 % sa týka **nesprávneho uplatňovania** (nesplnenie hmotnoprávných povinností stanovených v právnych predpisoch EÚ, ako sú napríklad environmentálne ciele),
- v 62 prípadoch (20 % z 309 prípadov nesplnenia povinnosti týkajúcich sa práva EÚ v oblasti životného prostredia) vydal Súdny dvor **rozhodnutie, ktorému členský štát ešte nevyhovel.**

V niektorých prípadoch môže Komisia požiadať Súdny dvor, aby členským štátom uložil paušálnu pokutu a/alebo pravidelné penále za to, že nevyhovel predchádzajúcemu rozsudku Súdneho dvora. V oblasti práva EÚ v oblasti životného prostredia v súčasnosti platí pokuty do rozpočtu EÚ päť členských štátov, pretože ešte nedosiahli súlad. V tabuľke 1 sú uvedené pokuty, ktoré boli s konečnou platnosťou zaplatené od roku 1992, keď sa pokuty stali možnými vďaka Maastrichtskej zmluve, hoci v praxi boli všetky tieto pokuty nariadené a zaplatené v posledných 15 rokoch. **Celkovo tieto pokuty predstavujú takmer 1,2 miliardy EUR.**

¹⁶ [Komisia, Stocktaking report on the Commission working methods for monitoring the application of EU law \(Hodnotiaca správa o pracovných metódach Komisie týkajúcich sa monitorovania uplatňovania práva EÚ\), 14. 7. 2023.](#)

Tabuľka 1 – Celkové paušálne pokuty a pravidelné penále, ktoré členské štáty zaplatili podľa článku 260 ZFEÚ v prebiehajúcich prípadoch nesplnenia povinnosti v oblasti životného prostredia k 2. aprílu 2025

Členský štát	Celková suma vyplatená v EUR
Taliansko	806 399 685
Grécko	232 962 511
Španielsko	90 510 924
Írsko	17 225 744
Rumunsko	8 000 400
Spolu	1 155 099 265

Okrem nedostatkov vo vykonávaní existuje aj investičná medzera medzi súčasnými výdavkami členských štátov na životné prostredie a úrovňou výdavkov, ktorá je potrebná na odstránenie nedostatkov vo vykonávaní. Táto „investičná medzera“ predstavuje 122 miliárd EUR ročne, čo zodpovedá 0,8 % HDP EÚ.¹⁷ Tento rozdiel sa v jednotlivých členských štátoch značne líši, a to od 0,1 % do 2,9 % národného HDP. Z tejto investičnej medzery sa 48 % týka znečistenia vrátane hospodárenia s vodami. Príroda a biodiverzita predstavujú 30 %. Zvyšných 22 % predstavuje obehové hospodárstvo a odpad. Tieto odhady investičných medzier nezahŕňajú potrebné investície do zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu.

4. Úplné, včasné, spravodlivé a nákladovo efektívne vykonávanie je rozhodujúce

Vykonávanie je kľúčovou prioritou Komisie. V nedávnom oznámení o „jednoduchšej a rýchlejšej Európe“ sa pripomína význam rýchlych a rozhodných opatrení na presadzovanie práva a potreba, aby Komisia „[pokračovala] v uplatňovaní svojho strategického prístupu, pričom sa bude zameriavať na porušenia, ktoré majú najvýznamnejší vplyv na verejné a obchodné záujmy“.¹⁸

Okrem toho v dôsledku nedostatkov vo vykonávaní práva EÚ v oblasti životného prostredia vznikajú EÚ v súčasnosti veľké náklady vyplývajúce z nevykonávania, ako napríklad predčasné úmrtia – jedno z desiatich úmrtí v EÚ môže súvisieť so znečistením¹⁹ –, náklady súvisiace s chorobami vrátane nákladov na zdravotnú starostlivosť a vrátane straty produktivity, náklady na čistenie a zníženie ekosystémových služieb.²⁰

¹⁷ Zdroj: Výpočty GR pre životné prostredie, 2025.

¹⁸ [Oznámenie Komisie, Jednoduchšia a rýchlejšia Európa: oznámenie o vykonávaní a zjednodušení, COM\(2025\) 47, 11. 2. 2025.](#)

¹⁹ [EEA/JRC, Second zero pollution monitoring and outlook 2025 \(Druhá správa o monitorovaní a výhľade v oblasti nulového znečistenia 2025\).](#)

²⁰ Ekosystémové služby sú služby, ktoré príroda v súčasnosti bezplatne poskytuje nášmu hospodárstvu – napríklad kontrola erózie, kvalita pôdy, regulácia teploty, ochrana pred povodňami, zadržiavanie vody, opeľovanie a ukladanie uhlíka. Podľa odhadov ECB takmer 75 % bankových úverov podnikom v eurozóne sa poskytuje podnikom, ktoré sú vysoko závislé aspoň od jednej ekosystémovej služby. Pozri [Frank Elderson, Taking account of nature, naturally \(Prírodné zohľadnenie prírody\), 19. 11. 2024.](#) Ekosystémové služby je veľmi ťažké alebo veľmi nákladné nahradiť. Sieť centrálnych bánk a orgánov dohľadu pre ekologizáciu finančného systému (NGFS) upozorňuje na makroekonomické

Vzhľadom na tieto typy nákladov v troch hlavných oblastiach práva EÚ v oblasti životného prostredia – obehové hospodárstvo a odpad, nulové znečistenie a príroda/biodiverzita – sa v nedávnej štúdií zistilo, že **náklady na neúplné vykonávanie práva a politiky EÚ v oblasti životného prostredia predstavujú najmenej 180 miliárd EUR ročne.**²¹

Inými slovami, nedostatky vo vykonávaní stoja EÚ 180 miliárd EUR ročne, ale na ich odstránenie by bola potrebná nižšia suma (122 miliárd EUR ročne). To znamená, že úplné, včasné a nákladovo efektívne vykonávanie práva EÚ v oblasti životného prostredia je investíciou, pretože riešenie dôsledkov zhoršovania životného prostredia je oveľa nákladnejšie a tieto dôsledky sa prejavujú už dnes.

5. Kľúčové faktory riadneho vykonávania

Vykonávanie práva a politiky EÚ v oblasti životného prostredia si vyžaduje trvalé úsilie založené na dlhodobom plánovaní, dobrej vedomostnej základni, spolupráci s regionálnymi a miestnymi orgánmi, rozsiahlej infraštruktúre a financovaní a zapojení zainteresovaných strán.

Na základe skúseností Komisie s diskusiami o vykonávaní s členskými štátmi v rámci prípadov nesplnenia povinnosti, žiadostí o financovanie a žiadostí o technickú pomoc je možné identifikovať **päť kľúčových faktorov, ktoré predstavujú rozdiel medzi riadnym a nedostatočným vykonávaním.**

Ide o tieto faktory: 1. začlenenie environmentálnych cieľov do verejných politík prostredníctvom politických dialógov a rozhodnutí o rozdelení nákladov na vykonávanie medzi zainteresované strany; 2. financovanie; 3. administratívne kapacity, najmä na zabezpečenie riadneho plánovania a koordinácie; 4. digitálne údaje a 5. úloha účasti verejnosti pri rozhodovaní o životnom prostredí a prístup verejnosti k spravodlivosti.

Všetky zainteresované strany – od Komisie až po členské štáty, regionálne a miestne orgány, súkromný sektor, občiansku spoločnosť a domácnosti – zohrávajú úlohu pri presadzovaní spoločného záujmu v oblasti vykonávania environmentálnych právnych predpisov.

Integrácia environmentálnych cieľov do verejných politík prostredníctvom politických dialógov a rozhodnutí o rozdelení nákladov na ich vykonávanie medzi zainteresované strany

Zo skúseností s vykonávaním vyplýva, že je nevyhnutné zabezpečiť dostatočnú integráciu environmentálnej politiky do tvorby a realizácie verejných politík, a to systematickým, preventívnym a prierezovým spôsobom. To napríklad znamená zohľadniť vplyv verejných politík, rozpočtu a hospodárstva na životné prostredie a v konečnom dôsledku na zdravie ľudí a bezpečnosť. Tento vzťah funguje aj opačne: je dôležité zohľadniť vplyv životného prostredia na verejné politiky, rozpočet a hospodárstvo.

účinky zníženia ekosystémových služieb. Pozri [NGFS, Nature-related Financial Risks: a Conceptual Framework to guide Action by Central Banks and Supervisors \(Finančné riziká súvisiace s prírodou: koncepčný rámec na usmernenie činnosti centrálnych bánk a orgánov dohľadu\)](#), júl 2024. Pozri aj [vyhlásenie Komisie o naliehavej potrebe opatrení EÚ na zachovanie prírody a ochranu biodiverzity s cieľom zabrániť vyhynutiu druhov \[2024/2995\(RSP\)\]](#), 18. 12. 2024; [Mundaca a Heintze, Banking on ecosystem services \(Počítať s ekosystémovými službami\)](#), Ecological Economics, číslo 224, 2024; [IPBES, Nexus Assessment Report \(Správa o posúdení prepojení\)](#), 16. 12. 2024 a [IPBES, Transformative Change Report \(Správa o transformačných zmenách\)](#), 18. 12. 2024.

²¹ [Štúdia Logika Group/EMRC/RPA Europe, apríl 2025](#). Patria sem ciele stanovené v stratégiách a akčných plánoch a nezahŕňajú právne predpisy a politiku v oblasti klímy.

Ďalší aspekt environmentálnej integrácie sa týka rozdelenia nákladov na vykonávanie medzi zainteresované strany. To si vyžaduje spravodlivé, včasné a stabilné politické rozhodnutia. Napríklad politika ochrany ovzdušia, prírody a vody si vyžaduje ukladanie povinností rôznym zainteresovaným stranám, ako sú verejný sektor, priemysel, poľnohospodárstvo a domácnosti. Zosúladenie obnovy prírody, poľnohospodárstva, bývania, priemyslu a udržateľnej energie si vyžaduje rozhodnutia o využívaní pôdy. Každý členský štát môže rozhodnúť o rozdelení nákladov na vykonávanie medzi zainteresované strany s ohľadom na svoju vlastnú situáciu (na vnútroštátnej úrovni a niekedy aj na regionálnej a miestnej úrovni), aby dosiahol správnu rovnováhu. To si vyžaduje včasné a rozsiahle dialógy a konzultácie, uznanie spoločných záujmov a stabilné a predvídateľné právne rámce, ktoré nehrozia zrušením zo strany súdov.

Napríklad Dohoda o zelenom Dánsku z roku 2024 je v tomto ohľade prelomovým úspechom. Tento široký politický kompromis – s podporou poľnohospodárskych, environmentálnych a iných zainteresovaných strán, ako aj väčšiny politických strán – predpokladá najmä zdanenie emisií z chovu hospodárskych zvierat, poľnohospodárskeho vápna a odvodnených poľnohospodársky využívaných rašelinísk a premenu približne 400 000 hektárov poľnohospodárskej pôdy na prírodu a lesy v Dánsku.²²

Naopak, čím dlhšie sa odkladá riešenie environmentálnych problémov, tým viac sa environmentálne náklady kumulujú, až kým sú také veľké, že si vyžadujú radikálne krátkodobé opatrenia, ktoré môžu vyvolať silný odpor dotknutých zainteresovaných strán. V takýchto scenároch je pravdepodobné, že nečinnosť alebo oneskorené opatrenia v oblasti životného prostredia vyvolajú súdne spory, ktoré spôsobia ďalšie oneskorenia a znížia priestor pre politický dialóg a riešenie.

Financovanie

Kľúčovým faktorom vykonávania environmentálnych právnych predpisov je financovanie. V súčasnosti sa členské štáty nespoliehajú príliš na environmentálne dane. Členské štáty môžu ďalej zväziť, ako usmerniť výber podnikov a spotrebiteľov a zároveň získať daňové príjmy, ktoré by sa mohli použiť na riešenie investičnej medzery. V celej EÚ sa pomer príjmov z environmentálnych daní k HDP v roku 2022 pohyboval od 0,9 % (Írsko) do 5,6 % (Grécko).²³

Na lepšie vykonávanie zásady „znečisťovateľ platí“ by sa mohli použiť dane, systémy rozšírenej zodpovednosti výrobcov a iné mechanizmy. Získanie súkromných financií si vyžaduje vhodné stimuly, napríklad povzbudzovanie podnikov, aby primerane oceňovali ekosystémové služby a platili za ne.²⁴

Okrem toho členské štáty vynakladajú značné množstvo dotácií na účely škodlivé pre životné prostredie, ako sú napríklad dotácie na fosílna palivá.²⁵ To vedie k tomu, že rôzne druhy výdavkov verejnej správy pracujú protichodne, čím sa znižuje efektívnosť výdavkov

²² Ministerstvo pre zelenú transformáciu Dánska, [Bred politisk aftale om Den Grønne Trepert](#), 18. 11. 2024.

²³ Zdroj: [Environmental tax statistics \(Štatistika environmentálnych daní\) - Statistics Explained - Eurostat](#).

²⁴ A to aj prostredníctvom pripravovaného „plánu Komisie týkajúceho sa prírodných kreditov“.

²⁵ [Jan Nill, Generálne riaditeľstvo pre hospodárske a finančné záležitosti, Európska komisia, Fossil Fuel Subsidies in EU Member States – Trends and Analytical Challenges \(Dotácie na fosílna palivá v členských štátoch EÚ – trendy a analytické výzvy\), diskusný dokument 214, 2024.](#)

a spomaľuje sa zelená transformácia. V tomto balíku preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov, ako aj v balíku európskeho semestra 2024 sa odporúča znížiť dotácie škodlivé pre životné prostredie.

Výdavky by mali smerovať aj do zeleného výskumu a vývoja, pretože môžu výrazne urýchliť technologický pokrok a prijatie na trhu, čím sa znížia náklady na vykonávanie environmentálnych právnych predpisov.²⁶

Administratívna kapacita

Vykonávanie environmentálnych právnych predpisov si vyžaduje primerané personálne zabezpečenie, zručnosti, rozpočet, údaje a digitalizáciu na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni. Účelom zlepšenia administratívnych kapacít v oblasti životného prostredia je efektívne a rýchle dosiahnutie výsledkov, ako sú správne a súdne rozhodnutia alebo infraštruktúra. To je v prospech verejného a súkromného sektora a v konečnom dôsledku aj v prospech životného prostredia, ľudského zdravia a bezpečnosti. To je potrebné podporiť primeraným zberom údajov a monitorovaním, orgánmi presadzovania práva s kontrolnými právomocami a špecializovanou políciou, prokurátormi a súdmi.

Komisia v tomto smere pomáha členským štátom prostredníctvom financovania EÚ a iniciatívy ComPAct, Nástroja technickej podpory a programov budovania kapacít a technickej pomoci TAIEX (pozri časť II oddiel 5).²⁷ Počet žiadostí o technickú podporu z členských štátov neustále prevyšuje dostupné zdroje a svedčí o záujme a užitočnosti týchto nástrojov pri prípadnom riešení a podpore administratívnych kapacít v členských štátoch.

Administratívne kapacity na účely vykonávania environmentálnych právnych predpisov si takisto vyžadujú primerané plánovanie a koordináciu. To si vyžaduje koherentné dlhodobé plánovanie s cieľom identifikovať prepojenia medzi jednotlivými oblasťami politiky. Napríklad predimenzovaná elektráreň na drevo alebo spaľovňa budú mať pravdepodobne významný vplyv na životné prostredie. Naopak, jeden projekt môže vytvárať synergie – podporovať niekoľko environmentálnych cieľov súčasne. Napríklad obnova mokradí môže prispievať k sekvestracii uhlíka, ochrane pred povodňami a obnove druhov zároveň.

Preto integrovanejší, celostný prístup – napríklad spojenie orgánov v rôznych oblastiach politiky alebo regiónoch – býva dlhodobejší, inkluzívnejší, konzistentnejší, účinnejší a efektívnejší.²⁸ Naopak, izolované a roztrieštené prístupy sú krátkodobejšie, navzájom si odporujú (alebo sú duplicitné) a sú náchylnejšie na ovládnutie špeciálnymi záujmami.

²⁶ V Pakte pre výskum a inováciu v Európe (2021) sa potvrdzuje investičný cieľ v oblasti výskumu a vývoja na úrovni 3 % HDP. Tento cieľ sa zopakoval okrem iného aj v záveroch Európskej rady zo 17. a 18. apríla 2024. Pozri aj [štúdiu ECORYS/Ramboll, The economic and competitive benefits of environmental policy](#) (Ekonomické a konkurenčné výhody environmentálnej politiky), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024.

²⁷ Pozri [oznámenie Komisie, Posilnenie európskeho administratívneho priestoru \(ComPAct\), 25. 10. 2023, COM\(2023\) 667 final](#); [domovská stránka Nástroja technickej podpory](#) a [domovská stránka nástroja TAIEX](#).

²⁸ Pozri napr. [Mechanizmus vedeckého poradenstva, One Health governance in the European Union \(Správa prístupu „jedno zdravie“ v Európskej únii\), 2024](#), strany 13 – 14 o „integrovanom prístupe“, a [IPBES Nexus Report \(správa IPBES o prepojeniach\), 2024](#), v ktorej sa pripomína „roztrieštené riadenie biodiverzity, vody, potravín, zdravia a zmeny klímy s rôznymi inštitúciami a subjektmi, ktoré

Napríklad pred povolením činností s pravdepodobným významným vplyvom na životné prostredie by sa mali systematicky posúdiť všetky príslušné environmentálne aspekty s cieľom predchádzať rizikám pre životné prostredie a znižovať ich. **Ak je posúdenie vplyvu na životné prostredie a vydávanie povolení dobre navrhnuté a realizované (so správnym časovým harmonogramom, znalosťami a ľudskými a digitálnymi zdrojmi), môže sa vykonať rýchle a v súlade s cieľom konkurencieschopnosti.** V roku 2022 Komisia poskytla odporúčania a usmernenia, ktoré prispeli k zjednodušeniu a urýchleniu vydávania povolení pre projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, a naďalej poskytuje podporu členským štátom v tejto oblasti.²⁹

Je potrebné podporovať aj vykonávanie vnútroštátnych environmentálnych politík na regionálnej a miestnej úrovni. To si vyžaduje vertikálnu koordináciu medzi vnútroštátnymi, regionálnymi a miestnymi orgánmi („viacúrovňové riadenie“). V niektorých členských štátoch majú regionálne alebo miestne orgány právomoc prijímať opatrenia v oblasti životného prostredia, ale nie vždy majú potrebný personál, zručnosti a rozpočet. Národné environmentálne agentúry zohrávajú podpornú úlohu tým, že poskytujú vedomosti, technickú pomoc alebo koordinačné služby, čo však niekedy nestačí na zabezpečenie včasných a účinných opatrení na miestnej úrovni.

Digitálne údaje

Ďalším kľúčovým faktorom vykonávania environmentálnych právnych predpisov je dostupnosť a využívanie digitálnych údajov. Údaje o stave životného prostredia a o environmentálnej politike majú zásadný význam pre podporu rozhodovania a vedeckých poznatkov, pre monitorovanie pokroku, ako aj pre umožnenie porovnávania, hodnotenia politiky a zodpovednosti. To si vyžaduje zhromažďovanie, analýzu a šírenie údajov, ktoré sú FAIR [*Findable, Accessible, Interoperable, and Reusable* (vyhľadateľné, prístupné, interoperabilné a opätovne použiteľné)] a ktoré majú správnu úroveň podrobnosti, frekvencie a používateľskej ústretovosti.³⁰ Najmä Estónsko vyniká intenzívnym a rozšíreným využívaním digitálnych údajov na účely monitorovania životného prostredia vrátane nakladania s odpadom.

Zo strany členských štátov je úplné vykonávanie smernice o informáciách o životnom prostredí v tomto ohľade úplným minimom, ale používanie väčšieho množstva lepších údajov podporuje vykonávanie environmentálnych právnych predpisov ako celku. Digitálne údaje z rýchlo sa rozvíjajúcich technológií, ako je pozorovanie Zeme a systém Copernicus vo všeobecnosti poskytujú nové príležitosti na efektívnejšie zabezpečenie súladu s predpismi v oblasti životného prostredia.³¹ Dôležité je tiež zlepšiť existujúce súbory údajov. Komisia napríklad nedávno konštatovala „[nedostatočný pokrok] členských štátov v digitalizácii

často pracujú na nesúvisiacich a izolovaných politických programoch, čo vedie k protichodným cieľom a zdvojovaniu úsilia“.

²⁹ [Odporúčanie Komisie o urýchlení postupov udeľovania povolení na projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a uľahčení zmlúv o nákupe energie, 18. 5. 2022, C/2022/3219 final](#), a [Usmernenia pre členské štáty týkajúce sa osvedčených postupov na urýchlenie postupov udeľovania povolení na projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a uľahčenia zmlúv o nákupe elektriny, 18. 5. 2022, SWD\(2022\) 149 final](#).

³⁰ [8. environmentálny akčný program](#), článok 3 písm. y); [preskúmanie 8. environmentálneho akčného programu v polovici trvania](#), bod 3.7.

³¹ Pozri <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC140211>.

údajov o vode“.³² V tejto súvislosti je dôležité nájsť správnu rovnováhu medzi dostupnosťou údajov a ochranou obchodných tajomstiev alebo dôverných konaní orgánov verejnej moci.

Účasť verejnosti na rozhodovaní o životnom prostredí a prístup verejnosti k spravodlivosti

A napokon, z nedostatkov vo vykonávaní vyplýva, že účasť verejnosti na rozhodovaní o životnom prostredí na vnútroštátnej úrovni a prístup verejnosti k spravodlivosti na vnútroštátnych súdoch neboli dostatočné. Zabezpečenie účinnosti týchto nástrojov je kľúčovou zložkou vykonávania environmentálnych právnych predpisov.

Zainteresované strany zohrávajú významnú úlohu tým, že poskytujú fakty a hodnotenia pri rozhodovaní o životnom prostredí v rámci postupu stanoveného v smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a smernici o strategickom environmentálnom hodnotení. Zainteresované strany zohrávajú rovnako významnú úlohu pri presadzovaní práva EÚ v oblasti životného prostredia prostredníctvom vnútroštátnych súdov. Nová smernica o trestných činoch proti životnému prostrediu a hodnotenie smernice o environmentálnej zodpovednosti vytvárajú základ pre zvýšenie účinnosti nápravných opatrení a sankcií.

Zo strany členských štátov je veľmi dôležité, aby sa vykonala revidovaná smernica o trestných činoch proti životnému prostrediu; zvýšil odstrašujúci účinok prostredníctvom inšpekcií a sankcií a aby orgány presadzovania práva, ako aj špecializovaná polícia, prokurátori a sudy boli vybavené primeranými zdrojmi.

Prioritou Komisie je naďalej podporovať vnútroštátne orgány presadzovania práva a justičné orgány prostredníctvom informácií, odbornej prípravy a výmeny najlepších postupov. Ďalšou prioritou je zlepšenie právneho rámca v oblasti vymáhateľných práv, prístupu k spravodlivosti a sankcií v sektorových právnych predpisoch. Napríklad nedávno revidovaná smernica o kvalite okolitého ovzdušia a smernica o priemyselných emisiách odrážajú zlepšenia v tejto oblasti.³³ A napokon Komisia v apríli 2025 ukončila hodnotenie smernice o environmentálnej zodpovednosti (pozri ďalej časť II oddiel 5).

6. Záver

Právo a politika EÚ v oblasti životného prostredia prispievajú k prosperite, konkurencieschopnosti a bezpečnosti EÚ a sú nevyhnutné na dosiahnutie jej udržateľného rozvoja. Komisia bude pokračovať v zlepšovaní vykonávania práva a politiky EÚ v oblasti životného prostredia prostredníctvom podpory členských štátov technickými kapacitami a financovaním, ako aj prostredníctvom zjednodušenia a presadzovania práva, ak je to vhodné.

V niektorých oblastiach práva a politiky EÚ v oblasti životného prostredia došlo k výraznému zlepšeniu vykonávania, čo má priamy vplyv na záchranu životov a predchádzanie nákladom. Tempo pokroku by sa však malo zrýchliť, aby sa splnili požiadavky práva EÚ v oblasti životného prostredia a ciele na roky 2030 a 2050 stanovené

³² [Správa Komisie Rade a Európskému parlamentu o vykonávaní rámcovej smernice o vode \(2000/60/ES\) a smernice o povodniach \(2007/60/ES\), COM\(2025\) 2 final, 4.2.2025.](#)

³³ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/2881 z 23. októbra 2024 o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe \(prepracované znenie\) \(Ú. v. EÚ L, 2024/2881, 20.11.2024\); Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/1785 z 24. apríla 2024, ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách \(integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia\) a smernica Rady 1999/31/ES o skládkach odpadov \(Ú. v. EÚ L, 2024/1785, 15.7.2024\).](#)

v 8. environmentálnom akčnom programe. Tieto ciele odrážajú vedecké hodnotenia, ako aj medzinárodné záväzky EÚ.

Kým členské štáty EÚ neodstránia nedostatky vo vykonávaní, budú im vznikať im značné náklady vyplývajúce z nevykonávania – najmenej 180 miliárd EUR ročne, do čoho sa nezapočítavajú náklady súvisiace s právom a politikou v oblasti klímy. Ide o náklady spojené so stratami na životoch, chorobami, zdravotnou starostlivosťou, čistením a obmedzenými ekosystémovými službami. Nepatria medzi ne iné, horšie vyčísliteľné náklady, ako napríklad zhoršenie právneho štátu a rovnakých podmienok. Je dôležité, že náklady na vykonávanie sú oveľa nižšie ako náklady vyplývajúce z nevykonávania. Vykonávanie je rozumná investícia.

Vykonávanie environmentálnych právnych predpisov v členských štátoch by sa mohlo zdokonaľiť lepším začlenením environmentálnych cieľov do verejných politík prostredníctvom politických dialógov a rozhodnutí o rozdelení nákladov na prechod medzi zainteresované strany; prostredníctvom financovania; lepšej administratívnej kapacity; účinného využívania digitálnych údajov a účasti verejnosti a prístupu k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia. Všetky časti spoločnosti, ako sú národné a regionálne vlády, miestne orgány, súkromný sektor a občianska spoločnosť vo všeobecnosti, majú spoločný záujem na využívaní týchto nástrojov na zjednodušenie vykonávania environmentálnych právnych predpisov a zvýšenie jeho nákladovej účinnosti.

II. Stav vykonávania práva a politiky EÚ v oblasti životného prostredia

1. Obehové hospodárstvo a odpad

Kontext: dlhodobé ciele a trendy, kľúčové ukazovatele a kľúčové právne predpisy v tejto oblasti

Ako sa zdôrazňuje v oznámení o Kompase konkurencieschopnosti a Dohode o čistom priemysle,³⁴ konkurencieschopnosť EÚ, rast zamestnanosti, hospodárska bezpečnosť, odolnosť, klimatická neutralita a celková environmentálna udržateľnosť závisia od efektívneho a obehového využívania zdrojov. Obehové postupy pomáhajú znižovať náklady výrobných spoločností v EÚ, ktoré vo všeobecnosti míňajú na materiály viac ako dvojnásobok prostriedkov, ktoré vynakladajú na pracovnú silu alebo energiu. Opätovné použitie a recyklácia, ktoré okrem toho, že prispievajú k znižovaniu objemu skládkovania, sú kľúčom k úsporám energie, zníženiu emisií skleníkových plynov, zníženiu znečistenia, zvýšeniu bezpečnosti dodávok surovín a zníženiu závislosti EÚ od dovozu z krajín mimo EÚ. Vytvárajú miestne pracovné miesta a podporujú inovácie v oblasti nových technológií pre udržateľné výroby a hospodárenie s materiálmi.

Toto preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov obsahuje informácie o tom, ako členské štáty vykonávajú politický rámec EÚ pre prechod na obehové hospodárstvo, ako je stanovené v akčnom pláne pre obehové hospodárstvo do roku 2020.³⁵ Jeho cieľom je rozšíriť obehové riešenia, aby sa udržateľné výroby stali normou, premeniť odpad na ekonomickú hodnotu a zamerať sa na kľúčové hodnotové reťazce. Uvádza sa v ňom súbor legislatívnych a nelegislatívnych opatrení v celom životnom cykle výrobkov

³⁴ [Kompas konkurencieschopnosti pre EÚ, COM\(2025\) 30 final, 29.1.2025](#); [Dohoda o čistom priemysle: spoločný plán konkurencieschopnosti a dekarbonizácie, COM\(2025\) 85 final, 26.2.2025](#).

³⁵ [Nový akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo Za čistejšiu a konkurencieschopnejšiu Európu, COM\(2020\) 98 final, 11.3.2020](#).

a v hodnotových reťazcoch. Patrí medzi ne nariadenie o ekodizajne udržateľných výrobkov³⁶, ktorým sa zavedú požiadavky na výkonnosť a informácie pre jednotlivé skupiny výrobkov. V prípade kľúčových hodnotových reťazcov sa zaviedli špecializované iniciatívy, pretože majú potenciál zvýšiť obehovosť. Patria medzi ne napríklad stratégia EÚ v oblasti udržateľných a obehových textílií³⁷, nariadenie o batériách³⁸ a nariadenie o obaloch a odpade z obalov³⁹.

V tejto súvislosti je cieľom politiky EÚ v oblasti odpadov prispieť k obehovému hospodárstvu získaním vysokokvalitných zdrojov z odpadu vrátane kritických surovín. Hlavným cieľom politiky EÚ v oblasti odpadov je chrániť životné prostredie a zdravie ľudí pred nepriaznivými vplyvmi vzniku odpadu a nakladania s ním.

Medzi kľúčové právne predpisy v tejto oblasti patrí rámcová smernica o odpade,⁴⁰ smernica o skládkach odpadov,⁴¹ nariadenie o batériách a odpadových batériách,⁴² navrhované nariadenie o vozidlách po skončení životnosti, ktorým sa nahrádza súčasná smernica,⁴³ smernica o odpade z elektrických a elektronických zariadení,⁴⁴ a nariadenie o preprave odpadu.⁴⁵ Pravidlá nakladania s odpadom sú stanovené v týchto a ďalších právnych predpisoch týkajúcich sa perzistentných organických látok, nebezpečného odpadu, recyklácie lodí, ťažobného odpadu a odpadových mazacích olejov.⁴⁶

Hoci neexistuje komplexný ukazovateľ prechodu na obehové hospodárstvo, medzi kľúčové ukazovatele patrí miera obehového využívania materiálov, ktorou sa meria podiel druhotných surovín na dopyte po materiáloch v EÚ, a produktivita zdrojov, ktorou sa meria hrubý domáci produkt (HDP) vytvorený na jednotku spotrebovaných domácich surovín (pozri obrázky ďalej). Kľúčovými ukazovateľmi pre odpad sú údaje o vzniku odpadu, ako aj miera recyklácie a miera skládkovania.

³⁶ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/1781 z 13. júna 2024, ktorým sa zriaďuje rámec na stanovenie požiadaviek na ekodizajn udržateľných výrobkov, mení smernica \(EÚ\) 2020/1828 a nariadenie \(EÚ\) 2023/1542 a zrušuje smernica 2009/125/ES \(Ú. v. EÚ L, 2024/1781, 28.6.2024\).](#)

³⁷ [Stratégia EÚ v oblasti udržateľných a obehových textílií, COM\(2022\) 141 final, 30. 3. 2022.](#)

³⁸ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2023/1542 z 12. júla 2023 o batériách a odpadových batériách, ktorým sa mení smernica 2008/98/ES a nariadenie \(EÚ\) 2019/1020 a zrušuje smernica 2006/66/ES \(Ú. v. EÚ L 191, 28.7.2023, s. 1 – 117\).](#)

³⁹ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2025/40 z 19. decembra 2024 o obaloch a odpade z obalov, o zmene nariadenia \(EÚ\) 2019/1020 a smernice \(EÚ\) 2019/904 a o zrušení smernice 94/62/ES \(Ú. v. EÚ L, 2025/40, 22.1.2025\).](#)

⁴⁰ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. novembra 2008 o odpade a o zrušení určitých smerníc \(Ú. v. EÚ L 312, 22.11.2008, s. 3 – 30\).](#)

⁴¹ [Smernica Rady 1999/31/ES z 26. apríla 1999 o skládkach odpadov \(Ú. v. ES L 182, 16.7.1999, s. 1 – 19\), v znení zmien.](#)

⁴² [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2023/1542 z 12. júla 2023 o batériách a odpadových batériách, ktorým sa mení smernica 2008/98/ES a nariadenie \(EÚ\) 2019/1020 a zrušuje smernica 2006/66/ES \(Ú. v. EÚ L 191, 28.7.2023, s. 1 – 117\).](#)

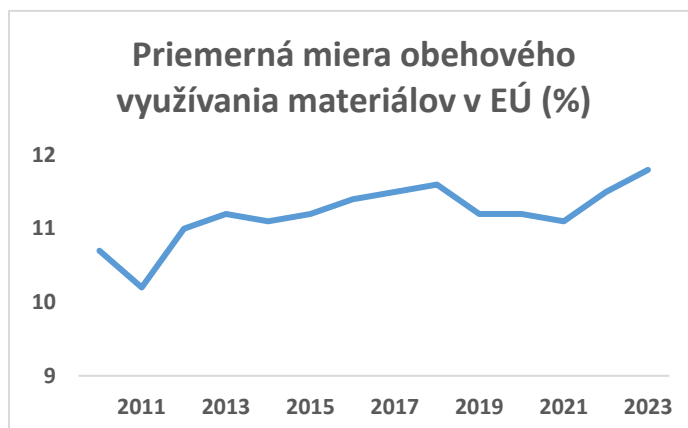
⁴³ [Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o požiadavkách na obehovosť pri navrhovaní vozidiel a o nakladaní s vozidlami po skončení životnosti, a o zmene nariadení \(EÚ\) 2018/858 a 2019/1020 a zrušení smerníc 2000/53/ES a 2005/64/ES, COM\(2023\) 451 final.](#)

⁴⁴ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/19/EÚ zo 4. júla 2012 o odpade z elektrických a elektronických zariadení \(OEEZ\) \(Ú. v. EÚ L 197, 24.7.2012, s. 38 – 71\).](#)

⁴⁵ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/1157 z 11. apríla 2024 o preprave odpadu, ktorým sa menia nariadenia \(EÚ\) č. 1257/2013 a \(EÚ\) 2020/1056 a zrušuje nariadenie \(ES\) č. 1013/2006 \(Ú. v. EÚ L, 2024/1157, 30.4.2024\).](#)

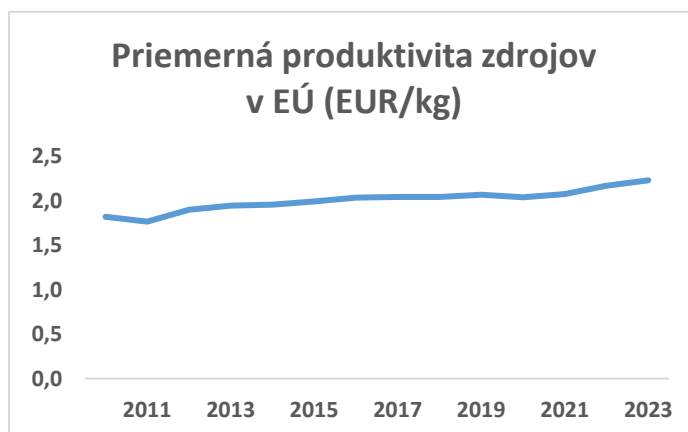
⁴⁶ [Pozri https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling_en?prefLang=sk&etrans=sk.](https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling_en?prefLang=sk&etrans=sk)

Obrázok 1

Zdroj: Eurostat, *Circular material use rate* (Miera obehového využívania materiálov), env_ac_cur, posledná aktualizácia 13. novembra 2024, prístup 10. decembra 2024, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_ac_cur/default/table?lang=en.

Obrázok 2

Zdroj: Eurostat, *Resource productivity* (Produktivita zdrojov), env_ac_rp, posledná aktualizácia 7. augusta 2024, prístup 10. decembra 2024, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_ac_rp/default/table?lang=en.

Hlavné zistenia

- Členské štáty vykazujú mierny pokrok pri prechode na obehové hospodárstvo. Z obrázku 1 vyplýva, že v rokoch 2020 až 2023 sa miera obehového využívania materiálov v celej EÚ zvýšila z 11,2 % na 11,8 %, pričom cieľom stanoveným v akčnom pláne pre obehové hospodárstvo je do roku 2030 zdvojnásobiť mieru obehového využívania materiálov z roku 2020 na 22,4 %. Preto je potrebné vynaložiť väčšie úsilie,

najmä na zavedenie predbežných opatrení v oblasti obehovosti v celom hodnotovom reťazci⁴⁷, so zameraním na zníženie vzniku odpadu a opätovné použitie materiálov.

- Niektoré členské štáty a regióny sú na čele prechodu, pokiaľ ide o ukazovatele obehovosti a vykonané opatrenia, zatiaľ čo iné zaostávajú.
- Prechod na obehové hospodárstvo je naliehavo potrebný najmä v zastavanom prostredí⁴⁸, aby sa znížil vplyv (najmä spotreba zdrojov a odpad) a zároveň sa zachovala hodnota výrobkov a aktív v rámci systému a vytvorili sa ďalšie environmentálne, hospodárske a sociálne prínosy⁴⁹.
- Napriek zvýšeniu recyklácie a zníženiu skládkovania komunálneho odpadu hrozí, že mnohé členské štáty nedosiahnu cieľ „prípravy na opätovné použitie“ a recyklácie komunálneho odpadu do roku 2025 (55 %), cieľ recyklácie odpadu z obalov do roku 2025 (65 %) a cieľ skládkovania komunálneho odpadu do roku 2035 (10 %). Miera recyklácie odpadu s výnimkou hlavných nerastných surovín sa za posledné dve desaťročia veľmi nezvýšila.
- Členské štáty by mali zabezpečiť aktualizáciu národných programov predchádzania vzniku odpadu s cieľom predchádzať vzniku nerecyklovateľného odpadu. Mnohé z nich nedávno prijali a vykonávajú reformy v oblasti odpadového hospodárstva, ktorými sa má zvýšiť miera recyklácie. Vysoké miery zachytávania a vysoká kvalita triedeného zberu sú základnými predpokladmi prípravy na opätovné použitie a recykláciu.
- Na zníženie skládkovania a spaľovania je potrebné využiť celé spektrum hospodárskych opatrení, ako sú stimuly a investície. Sú potrebné investície do rozvoja infraštruktúry odpadov, ktorá podporuje predchádzanie vzniku odpadu, jeho opätovné použitie a recykláciu, najmä v prípade biologického odpadu a plastov, a na zavedenie systémov zálohovania obalov.

Príklady osvedčených postupov

- V Estónsku sa v roku 2025 zavedie digitálny systém údajov o odpade a jeho vysledovateľnosti v reálnom čase.⁵⁰ Systém umožní spoločnostiam zasielať súbory údajov o odpade vnútroštátnym vládnym orgánom elektronicky, čím sa zníži administratívne zaťaženie. Okrem toho sa očakáva, že bude podporovať presadzovanie a rozvoj politiky.
- Poľsko prijalo čiastočné oslobodenie od poplatku za odpad⁵¹ pre majiteľov nehnuteľností, ktorí doma kompostujú svoj odpad. Toto opatrenie podporuje domáce kompostovanie a zlepšuje monitorovanie, pretože na získanie tejto výnimky musia domácnosti nahlasovať domáce kompostovanie obci.

⁴⁷ To odráža aj v osobitnej správe Európskeho dvora audítorov o obehovom hospodárstve ([Osobitná správa 17/2023: Obehové hospodárstvo – Pomalý prechod členských štátov napriek opatreniam EÚ, 3.7.2023](#)), v ktorej sa zistili nedostatky v pokroku členských štátov napriek opatreniam EÚ a vyzvalo sa na lepšie monitorovanie prechodu členských štátov na obehové hospodárstvo, analýzu dôvodov nízkeho využívania finančných prostriedkov EÚ na koncepciu obehovosti a na zváženie možnosti väčšej stimulácie.

⁴⁸ [NEB Investment Guidelines](#) (Investičné usmernenia pre Nový európsky Bauhaus).

⁴⁹ [NEB Investment Guidelines](#) (Investičné usmernenia pre Nový európsky Bauhaus), strana 172.

⁵⁰ Pozri <https://realtimeeconomy-bsr.eu>.

⁵¹ Poľský vestník zákonov z roku 2019, položka 1579, v znení zmien, k dispozícii na adrese: <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2019/pozycja/1579>.

2. Nulové znečistenie vrátane chemikálií

Druhé monitorovanie a výhľad v oblasti nulového znečistenia⁵² jasne ukazuje, že pokrok pri dosahovaní čistého ovzdušia, čistej vody a čistej pôdy je nedostatočný. Vzhľadom na nové a revidované právne predpisy prijaté v posledných rokoch sa pri dosahovaní týchto cieľov treba zamerať na ich vykonávanie.

A. Voda

Kontext: dlhodobé ciele a trendy, kľúčové ukazovatele a kľúčové právne predpisy v tejto oblasti

Ochrana vodných zdrojov a závislých ekosystémov, ako aj dostupnosť dodávok čistej vody sú základom ľudského života, hospodárstva (voda podporuje všetky hospodárske odvetvia) a životného prostredia. Politika EÚ v oblasti vodného hospodárstva je komplexná: zahŕňa kvalitu a množstvo vody a stanovujú sa v nej povinnosti pre príslušné orgány a vodohospodársky priemysel.⁵³ Európska stratégia pre odolnosť v oblasti vody⁵⁴ vychádza zo sily existujúcej politiky a rozvíja ju s cieľom dosiahnuť odolnosť hospodárstva, spoločnosti a prírody EÚ voči rizikám súvisiacim s vodou. Okrem toho je odolnosť v oblasti vody kľúčovým prvkom konkurencieschopnosti EÚ. Hospodárstvo inteligentne hospodáriace s vodou, ktoré si uchováva špičkový vodohospodársky priemysel, umožní EÚ dosiahnuť svoje environmentálne a hospodárske ambície a zároveň si zachovať strategickú autonómiu.

Hlavnými právnymi predpismi EÚ v tejto oblasti sú rámcová smernica o vode⁵⁵ a jej dcérske smernice o povrchových a podzemných vodách, smernica o povodniach,⁵⁶ nariadenie o opätovnom využívaní vody,⁵⁷ smernica o pitnej vode,⁵⁸ smernica o vode určenej na kúpanie,⁵⁹ smernica o dusičnanoch,⁶⁰ smernica o čistení komunálnych odpadových vôd⁶¹ a rámcová smernica o morskej stratégii.⁶² Z doteraz vykonaných hodnôt vyplýva, že smernice o vode sú vo všeobecnosti vhodné na svoj účel, ale vyžadujú si lepšie celkové vykonávanie.

⁵² https://environment.ec.europa.eu/strategy/zero-pollution-action-plan/zero-pollution-targets_en?prefLang=sk&etrans=sk.

⁵³ Pozri https://environment.ec.europa.eu/topics/water_en?prefLang=sk&etrans=sk.

⁵⁴ [European Water Resilience Strategy](#) (Európska stratégia pre odolnosť v oblasti vody), 4. júna 2025, COM(2025) 280.

⁵⁵ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES z 23. októbra 2000, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia Spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva](#) (Ú. v. ES L 327, 22.12.2000, s. 1 – 73).

⁵⁶ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/60/ES z 23. októbra 2007 o hodnotení a manažmente povodňových rizík](#) (Ú. v. EÚ L 288, 6.11.2007, s. 27 – 34).

⁵⁷ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2020/741 z 25. mája 2020 o minimálnych požiadavkách na opätovné využívanie vody](#) (Ú. v. EÚ L 177, 5.6.2020, s. 32 – 55).

⁵⁸ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2020/2184 zo 16. decembra 2020 o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu \(prepracované znenie\)](#) (Ú. v. EÚ L 435, 23.12.2020, s. 1 – 62).

⁵⁹ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/7/ES z 15. februára 2006 o riadení kvality vody určenej na kúpanie, ktorou sa zrušuje smernica 76/160/EHS](#) (Ú. v. EÚ L 64, 4.3.2006, s. 37 – 51).

⁶⁰ [Smernica Rady 91/676/EHS z 12. decembra 1991 o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov](#) (Ú. v. ES L 375, 31.12.1991, s. 1 – 8).

⁶¹ [Smernica Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd](#) (Ú. v. ES L 135, 30.5.1991, s. 40 – 52).

⁶² [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/56/ES zo 17. júna 2008, ktorou sa ustanovuje rámec pre činnosť Spoločenstva v oblasti morskej environmentálnej politiky \(rámcová smernica o morskej stratégii\)](#) (Ú. v. EÚ L 164, 25.6.2008, s. 19 – 40).

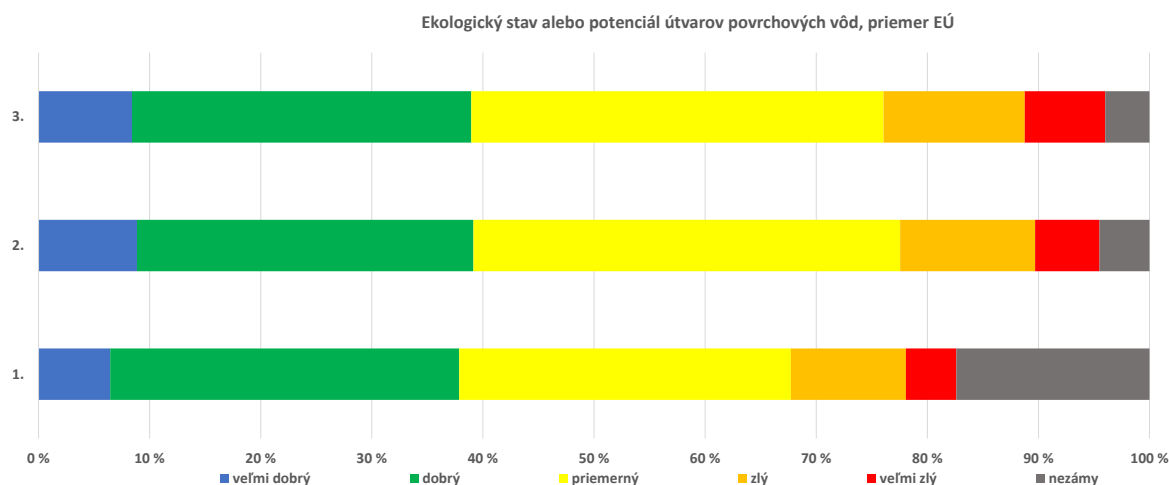
Smernica o pitnej vode bola revidovaná v roku 2020 a smernica o čistení komunálnych odpadových vôd v roku 2024.

Každých šesť rokov musia členské štáty podávať Komisii správy o svojich plánoch manažmentu povodia a plánoch manažmentu povodňového rizika. Komisia posúdila tretí cyklus plánov manažmentu povodí a druhý cyklus plánov udržateľného rozvoja, ktoré sa vzťahujú na obdobie rokov 2022 – 2027 a ktoré mali byť predložené do marca 2022 a príslušnú správu o tom podala Európskemu parlamentu a Rade vo februári 2025.⁶³

Kľúčové údaje na úrovni EÚ

Pri pohľade na súhrnné údaje nedošlo k výraznému zlepšeniu stavu vodných útvarov EÚ. V niektorých prípadoch, keď členské štáty zvýšili svoje výdavky v oblasti vody alebo dosiahli významný pokrok pri vykonávaní iných príslušných právnych predpisov, došlo k jednoznačnému pozitívnemu zníženiu určitých tlakov. V prípade útvarov podzemných vôd má veľká väčšina z nich dobrý kvantitatívny a chemický stav s pozitívnym trendom od posledného cyklu podávania správ (obrázky 5 a 6 ďalej). Naopak, povrchové vody sú vo veľmi kritickej situácii. Menej ako polovica (39,5 %) posúdených útvarov povrchových vôd EÚ je v dobrom ekologickom stave a menej ako tretina (26,8 %) v dobrom chemickom stave (obrázky 3 a 4 ďalej).⁶⁴

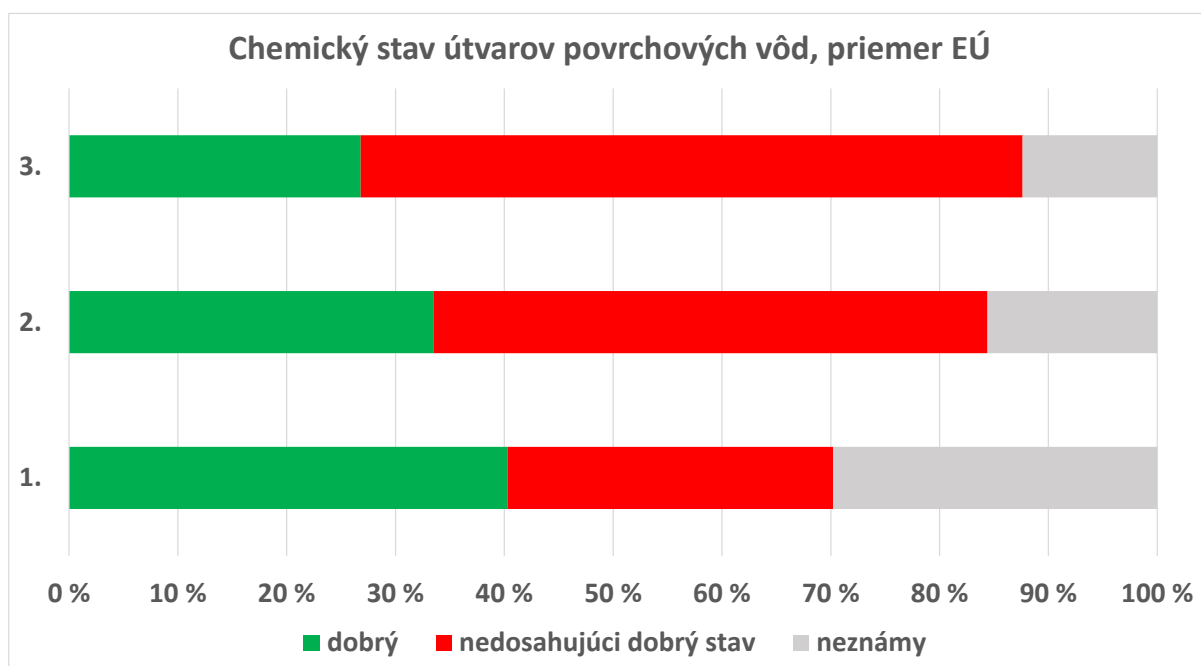
Obrázok 3: Zmena ekologického stavu útvarov povrchových vôd EÚ z prvých, druhých a tretích plánov manažmentu povodí (z rokov 2009, 2015 a 2022, v uvedenom poradí)

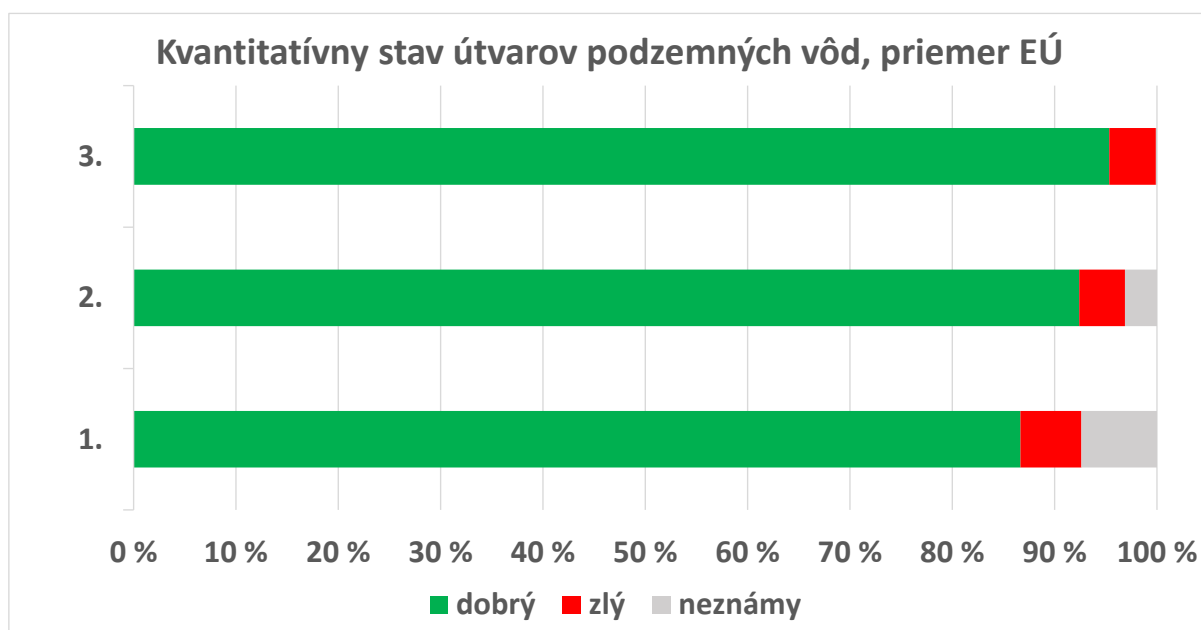
⁶³ Pozri https://environment.ec.europa.eu/topics/water/water-framework-directive/implementation-reports_en?prefLang=sk&etrans=sk.

⁶⁴ Správa Komisie Rade a Európskemu parlamentu o vykonávaní rámcovej smernice o vode (2000/60/ES) a smernice o povodniach (2007/60/ES), Tretie plány manažmentu povodia, Druhý plán manažmentu povodňových rizík, dokument COM(2025) 2 final, 4. 2. 2025.

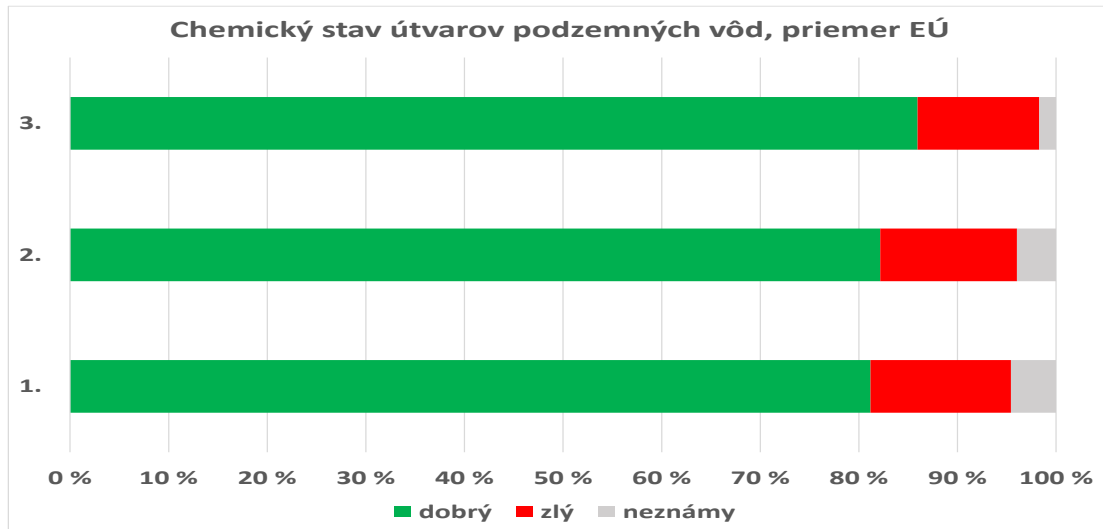
Obrázok 4: Zmena chemického stavu útvarov povrchových vôd EÚ z prvých, druhých a tretích plánov manažmentu povodí (z rokov 2009, 2015 a 2022, v uvedenom poradí)

Obrázok 5: Zmena kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd EÚ z prvých, druhých a tretích plánov manažmentu povodí (z rokov 2009, 2015 a 2022, v uvedenom poradí)

Obrázok 6: Zmena posúdenia chemického stavu útvarov podzemných vôd EÚ z prvých, druhých a tretích plánov manažmentu povodí.

Hlavné zistenia

- Správa Komisie o tretích plánoch manažmentu povodí sa vzťahuje na 20 členských štátov, keďže zvyšných sedem členských štátov nepredložilo správu včas. Napriek tomu sa správa zaoberá približne 90 % útvarov povrchových a podzemných vôd v EÚ (alebo približne 97 000 útvarov povrchových vôd a 15 000 útvarov podzemných vôd).
- Zlepšili sa poznatky členských štátov o stave vodných útvarov vrátane zlepšenia geografického pokrytia monitorovacích systémov, počtu sledovaných biologických a chemických prvkov kvality vody a počtu monitorovaných prioritných látok. Napriek tomu sú v postupoch členských štátov veľké rozdiely a v monitorovaní ekologického stavu pretrvávajú veľké nedostatky.
- Nízky podiel útvarov povrchových vôd v dobrom chemickom stave (menej ako 30 %) je do veľkej miery spôsobený „všadeprítomnými perzistentnými, bioakumulatívnymi a toxickými“ látkami (uPBT), bez ktorých by 81 % útvarov povrchových vôd dosiahlo dobrý chemický stav.
- Z prognóz členských štátov je zrejmé, že úplný súlad s cieľmi rámcovej smernice o vode do roku 2027 sa nedosiahne s programom opatrení stanoveným v tretích plánoch manažmentu povodí. Členské štáty by preto mali zvýšiť svoje ambície a urýchliť opatrenia na zníženie nedostatkov v oblasti dodržiavania predpisov. Mimoriadne dôležité bude riešenie značných rozdielov vo financovaní a lepšie začlenenie problematiky vody do iných relevantných politík. Členské štáty by takisto mali zaviesť dodatočné opatrenia na zníženie existujúcich pretrvávajúcich environmentálnych tlakov na základe dôkladných analýz nedostatkov, najmä na zníženie znečistenia živinami a pesticídmi, zlepšenie priechodnosti riek a hydromorfologických podmienok, riešenie legálnych a nelegálnych nadmerných odberov a podporu efektívneho využívania vody.
- Všetky členské štáty na rôznych úrovniach čelia problémom so znečistením živinami, vrátane znečistenia z poľnohospodárstva. Mali by zintenzívniť svoje úsilie o ďalšie zníženie znečisťovania podzemných vôd dusičnanmi z poľnohospodárstva a o zníženie eutrofizácie zahrnutím vhodných opatrení do svojich akčných plánov, pričom zabezpečia správne a včasné určenie pásem ohrozených dusičnanmi.

- Napriek určitému pokroku zber a čistenie komunálnych odpadových vôd v mnohých členských štátoch stále nefungujú tak, ako by mali, a väčšina z týchto členských štátov čelí konaniam o nesplnení povinnosti⁶⁵ a niektoré platia peňažné sankcie.⁶⁶ Pokrok závisí od toho, ako si členské štáty stanovujú priority, pokiaľ ide o investície do systémov na zber odpadových vôd a do čistiarní odpadových vôd, a to aj prostredníctvom finančných prostriedkov v rámci politiky súdržnosti a z úverov Európskej investičnej banky. Smernica o čistení komunálnych odpadových vôd bola revidovaná v roku 2024 s cieľom posilniť existujúce normy čistenia a zaviesť nové dodatočné čistenie mikropolutantov v komunálnych odpadových vodách. Ďalšie nové požiadavky súvisia s prechodom na energetickú neutralitu sektora; zavedením systému rozšírenej zodpovednosti výrobcov s cieľom zabezpečiť udržateľné financovanie čistenia mikropolutantov v priemyselných odvetviach, ktoré najviac znečisťujú životné prostredie, a zabezpečením prístupu k sanitácii, najmä pre zraniteľné a marginalizované skupiny. A napokon, členské štáty budú musieť zabezpečiť monitorovanie širokého spektra perfluórovaných a polyfluórovaných látok (PFAS) v komunálnych odpadových vodách vypúšťaných v povodiach vodných útvarov využívaných na odber pitnej vody. Transpozícia by sa mala ukončiť do 31. júla 2027.
- V porovnaní s predchádzajúcim cyklom došlo k výraznému zlepšeniu v oblasti manažmentu povodňových rizík. Všetky členské štáty stanovili ciele manažmentu povodňových rizík a viac členských štátov poskytuje jasné prepojenie medzi týmito cieľmi a vykonávacími opatreniami. Len v malom počte plánov manažmentu povodňových rizík sa však uvádza pokrok dosiahnutý v porovnaní s cieľmi, čo sťažuje vyvodenie záverov o účinnosti plánov. Vplyv zmeny klímy sa lepšie zohľadňuje prostredníctvom modelovania a scenárov s vyšším počtom identifikovaných rizikových oblastí.
- Pokiaľ ide o smernicu o vode určenej na kúpanie, celkovo sa v rámci EÚ vo veľkej miere dosahuje výborná alebo dobrá výkonnosť.
- Prepracované znenie smernice o pitnej vode už nadobudlo účinnosť, hoci niektoré členské štáty zaostávajú pri jej transpozícii.⁶⁷ V tejto oblasti Komisia prijala delegované a vykonávacie akty⁶⁸ na vykonávanie smernice, najmä na vytvorenie systému EÚ na testovanie a schvaľovanie materiálov, ktoré budú môcť prísť do styku s pitnou vodou. Pokiaľ ide o látky PFAS, Komisia poskytla členským štátom podporné technické usmernenia k metódam monitorovania v oblasti pitnej vody. Od januára 2026 sa budú uplatňovať harmonizované normy kvality týkajúce sa látok PFAS. Vzhľadom na vývoj vedeckých poznatkov o účinkoch na ľudské zdravie Komisia spolupracovala aj so Svetovou zdravotníckou organizáciou, aby do konca roka 2026 určila aktualizované hodnoty obsahu látok PFAS v pitnej vode zo zdravotného hľadiska.⁶⁹

⁶⁵ V súčasnosti prebiehajú postupy v prípade nesplnenia povinnosti z dôvodu nesprávneho uplatňovania smernice o čistení komunálnych odpadových vôd proti 18 členským štátom: ES, PT, IT, IE, EL, SE, FR, EE, CZ, LT, SI, SK, HU, BG, PL, MT, RO, CY.

⁶⁶ EL, ES a IT.

⁶⁷ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2020/2184 zo 16. decembra 2020 o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu \(prepracované znenie\) \(Ú. v. EÚ L 435, 23.12.2020, s. 1 – 62\).](#)

⁶⁸ [Drinking water \(Pitná voda\) – Európska komisia.](#)

⁶⁹ Vystavenie látkam PFAS [zvyšuje](#) riziká nepriaznivých účinkov na zdravie, napríklad vplyv na štítnu žľazu, pečeň, metabolizmus tukov a imunitný systém. Zo štúdií o sociálno-ekonomických nákladoch vyplývajúcich z vplyvu používania látok PFAS na ľudské zdravie a životné prostredie vyplýva, že tieto

- Pokrok v plnení rámcovej smernice o morskej stratégii sa v správach o jednotlivých krajinách uvádza v kapitole o biodiverzite, keďže opatrenia prijaté na zníženie znečistenia alebo ochranu morského prostredia v konečnom dôsledku vedú k zlepšeniu zdravia a odolnosti morských druhov a ich biotopov. Od preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov za rok 2022 Komisia skúmala úroveň primeranosti aktualizovaného programu opatrení v námorných stratégiách členských štátov na dosiahnutie cieľa rámcovej smernice o morskej stratégii, ktorým je zachovanie alebo dosiahnutie dobrého environmentálneho stavu morských vôd EÚ.⁷⁰

Príklady osvedčených postupov

- Tretí plán manažmentu povodia Luxemburska sa zameriava na zníženie tlakov spôsobených morfológickými zmenami prostredníctvom zmierňujúcich a kompenzačných opatrení s cieľom lepšie regulovať a zabezpečiť vhodný režim ekologických tokov. Napríklad renaturalizácia rieky Pétrusse, spolufinancovaná EIB, pomôže znížiť povodňové riziká, zvýšiť biodiverzitu a prispieť k adaptácii na zmenu klímy.
- Strategický plán Českej republiky v oblasti spoločnej poľnohospodárskej politiky sa zameriava na zlepšenie kvality vody. Tento plán zahŕňa aj stimulovanie poľnohospodárov, aby v okolí vodných tokov uplatňovali široké nárazníkové zóny na pesticídy, a zvýšenie ekologického poľnohospodárstva zo 16 % (nad priemerom EÚ, ktorý bol v roku 2021 približne 10 %) na 21,3 % poľnohospodárskej pôdy v roku 2030 (cieľ v rámci Európskej zelenej dohody je 25 %).

B. Ovzdušie a hluk

Kontext: dlhodobé ciele a trendy, kľúčové ukazovatele a kľúčové právne predpisy v tejto oblasti

Znečistenie ovzdušia a znečistenie hlukom má vážny vplyv na ľudské zdravie a životné prostredie. Ide o hlavné zdroje znečistenia životného prostredia, ktoré prispievajú k najmenej 10 % predčasných úmrtí v EÚ ročne, a to najmä tým, že predstavujú významné zdravotné riziká vrátane respiračných a kardiovaskulárnych ochorení.⁷¹ Znečistenie ovzdušia ovplyvňuje aj fyzickú aktivitu, ktorá je kľúčovým faktorom zdravia. Na jednej strane odrádza od fyzických aktivít na čerstvom vzduchu.⁷² Na druhej strane fyzické cvičenie vonku napriek znečisteniu ovzdušia môže mať škodlivé účinky.⁷³

náklady sú značné. Ročné náklady súvisiace so zdravím sa vo všetkých krajinách EHP odhadujú na 52 – 84 miliárd EUR. Pozri [Goldenman, Fernandes, Holland, Tugran, Nordin, Schoumacher a McNeill, The costs of inaction – a socioeconomic analysis of environmental and health impacts linked to exposure to PFAS \(Náklady vyplývajúce z nekonania – sociálno-ekonomická analýza vplyvov vystavenia látkam PFAS na životné prostredie a zdravie\), 2019.](#)

⁷⁰ Pozri aj hodnotenie rámcovej smernice o morskej stratégii zo 6. 3. 2025 na adrese https://environment.ec.europa.eu/news/commission-evaluates-sea-protection-and-bathing-water-quality-laws-2025-03-06_en?prefLang=sk&etrans=sk.

⁷¹ [Premature deaths caused by environmental pollution \(Predčasné úmrtia spôsobené znečistením životného prostredia\) | European zero pollution dashboards \(Európske informačné panely týkajúce sa nulového znečistenia\).](#)

⁷² [Tainio et al., Air pollution, physical activity and health: A mapping review of the evidence \(Znečistenie ovzdušia, fyzická aktivita a zdravie: mapovanie dôkazov\), Environment International, 2021.](#)

⁷³ [Münzel et al., Running in polluted air is a two-edged sword — physical exercise in low air pollution areas is cardioprotective but detrimental for the heart in high air pollution areas \(Behanie v znečistenom ovzduší je dvojsečná zbraň – fyzická aktivita v oblastiach s nízkym znečistením](#)

V platných právnych predpisoch v oblasti čistého ovzdušia sú stanovené dva hlavné typy povinností zameraných na látky znečisťujúce ovzdušia s cieľom znížiť jeho znečistenie.

- Po prvé, existujú zdravotné normy pre koncentrácie znečisťujúcich látok v okolitom ovzduší.⁷⁴ Tieto normy sa týkajú tuhých častíc (PM_{2,5} a PM₁₀), oxidu dusičitého (NO₂), oxidu siričitého (SO₂), benzénu, oxidu uhoľnatého (CO), olova (Pb), arzénu (As), kadmia (Cd), niklu (Ni), benzo(a)pyrénu a ozónu.
- Po druhé, existujú národné záväzky znižovania emisií piatich látok znečisťujúcich ovzdušie, konkrétne oxidu siričitého (SO₂), oxidov dusíka (NO_x), nemetánových prchavých organických zlúčenín (NMVOC), amoniaku (NH₃) a jemných tuhých častíc (PM_{2,5}).⁷⁵

Najmä mestské obyvateľstvo je naďalej vystavené zdraviu škodlivým úrovňam látok znečisťujúcich ovzdušie.⁷⁶ Znečistenie ovzdušia takisto negatívne ovplyvňuje ekosystémy, najmä v dôsledku acidifikácie, eutrofizácie a oxidácie spôsobenej prízemným ozónom, čo vedie k strate biodiverzity a zníženiu poľnohospodárskych výnosov. Celkovo sú ľudia v EÚ naďalej vystavení koncentráciám látok znečisťujúcich ovzdušie, ktoré výrazne preyšujú hodnoty odporúčané Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO). Podľa odhadov Európskej environmentálnej agentúry došlo v roku 2022 v EÚ27 približne k 239 000 úmrtí ročne, ktoré možno pripísať expozícii tuhým časticiam PM_{2,5}, ktoré prekročovali hodnoty kvality ovzdušia podľa usmernení WHO.⁷⁷

Vykonávaním politiky EÚ v oblasti čistého ovzdušia sa dosiahlo výrazné zlepšenie kvality ovzdušia: od roku 2005 do roku 2022 klesol počet úmrtí v EÚ, ktoré možno pripísať tuhým časticiam PM_{2,5}, o 45 %, čím sa priblížil k dosiahnutiu cieľa zníženia o 55 %, ktorý bol stanovený v akčnom pláne nulového znečistenia do roku 2030.⁷⁸ Napriek tomu v mnohých členských štátoch naďalej dochádza k prekračovaniu limitných hodnôt látok znečisťujúcich ovzdušie podľa smernice o kvalite okolitého ovzdušia alebo k neplneniu záväzkov v oblasti zníženia emisií stanovených v smernici o národných emisných stropoch, ktoré Komisia pozorne sleduje.

Environmentálny hluk je po znečistení ovzdušia druhou hlavnou príčinou nepriaznivých vplyvov životného prostredia na zdravie, ktoré vedú k [27 000 nových prípadov srdcových ochorení a 4,5 milióna ľudí ročne trpí v EÚ27 vysoko narušeným spánkom](#).⁷⁹ Členské štáty by

[ovzdušia pomáha chrániť pred kardiovaskulárnymi ochoreniami, v oblastiach s vysokým znečistením ovzdušia je však škodlivá pre srdce](#), *European Heart Journal*, 2021.

⁷⁴ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/2881 z 23. októbra 2024 o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe \(prepracované znenie\)](#) (Ú. v. EÚ L, 2024/2881, 20.11.2024).

⁷⁵ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2016/2284 zo 14. decembra 2016 o znížení národných emisií určitých látok znečisťujúcich ovzdušie, ktorou sa mení smernica 2003/35/ES a zrušuje smernica 2001/81/ES](#) (Ú. v. EÚ L 344, 17.12.2016, s. 1 – 31).

⁷⁶ [EEA, Europe's air quality status 2024 \(Stav kvality ovzdušia v Európe v roku 2024\)](#).

⁷⁷ [WHO Global Air Quality Guidelines: particulate matter \(PM_{2.5} and PM₁₀\), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide](#) [Globálne usmernenia WHO ku kvalite ovzdušia: tuhé častice (PM_{2,5} a PM₁₀), ozón, oxid dusičitý, oxid siričitý a oxid uhoľnatý].

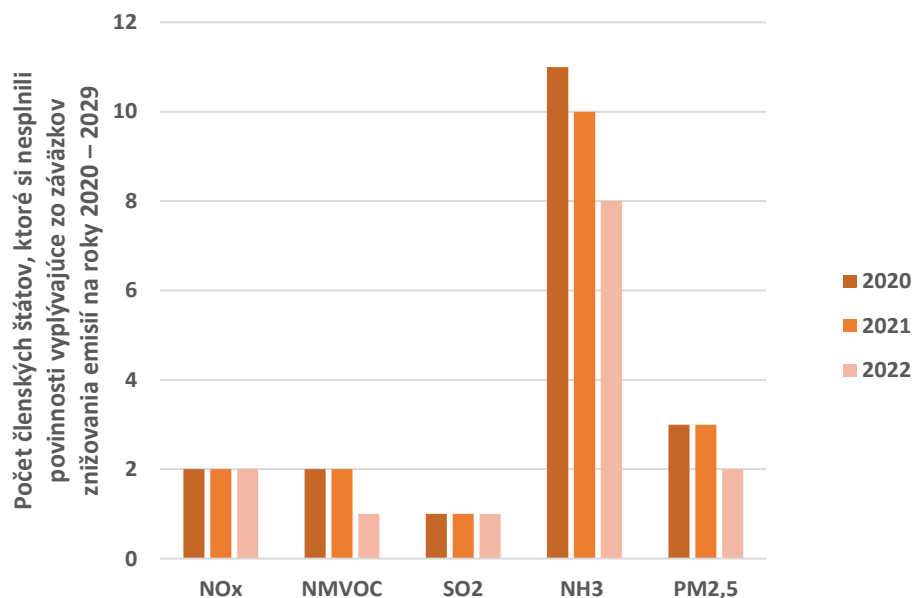
⁷⁸ [Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Cesta k zdravej planéte pre všetkých – Akčný plán EÚ: Dosahovanie nulového znečisťovania ovzdušia, vody a pôdy, 12. 5. 2021, COM\(2021\) 400 final](#).

⁷⁹ [EEA, Health risks caused by environmental noise in Europe \(Zdravotné riziká spôsobené environmentálnym hlukom v Európe\)](#), 2020.

mali zintenzívniť úsilie o dosiahnutie cieľa v oblasti hluku do roku 2030⁸⁰. Cieľom smernice o environmentálnom hluku⁸¹ je chrániť ľudské zdravie tým, že sa od členských štátov vyžaduje, aby posudzovali hladiny hluku a prijali akčné plány s cieľom predchádzať environmentálnemu hluku a znižovať ho, ak je to potrebné, a najmä v prípadoch, keď úroveň expozície môže mať škodlivé účinky na ľudské zdravie.

Kľúčové údaje na úrovni EÚ

Obrázok 7: Členské štáty, ktoré si v rokoch 2020 – 2022 nesplnili povinnosti vyplývajúce z príslušných záväzkov znižovania emisií stanovených v smernici o národných emisných stropoch na roky 2020 – 2029

Hlavné zistenia

- Napriek zlepšeniam predstavuje znečistenie ovzdušia pre EÚ z hľadiska zdravia stále veľký problém. V prípadoch pretrvávajúceho prekračovania limitných hodnôt kvality ovzdušia Komisia dôsledne pristupuje k začatiu konaní o nesplnení povinnosti v súvislosti s kľúčovými znečisťujúcimi látkami, ako sú tuhé častice a oxid dusičitý (NO₂).⁸² V mnohých prípadoch už Súdny dvor vydal rozsudky, ktoré od členských štátov vyžadujú, aby prijali nápravné opatrenia.⁸³

⁸⁰ https://environment.ec.europa.eu/strategy/zero-pollution-action-plan/zero-pollution-targets_en?prefLang=sk&etrans=sk.

⁸¹ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/49/ES z 25. júna 2002, ktorá sa týka posudzovania a riadenia environmentálneho hluku \(Ú. v. ES L 189, 18.7.2002, s. 12 – 25\).](#)

⁸² Otvorené postupy v prípade nesplnenia povinnosti v súvislosti s prekročením limitov pre tuhé častice PM₁₀ v BG, CZ, HR, FR, EL, HU, IT, PL, RO, SK, SI, ES, SE; otvorené postupy v prípade nesplnenia povinnosti v súvislosti s prekročením limitov pre tuhé častice PM_{2,5} v IT a HR; otvorené postupy v prípade nesplnenia povinnosti v súvislosti s prekročením limitov pre NO₂ v BE, DE, vo FR, v EL, ES, IT, PL, PT a RO.

⁸³ Rozsudky Súdneho dvora týkajúce sa prekročenia limitov pre tuhé častice v BG, PL, RO, IT, HU, vo FR, na SK, v EL; rozsudky Súdneho dvora týkajúce sa prekročenia limitov pre NO₂ vo FR, v DE, IT, ES, EL a PT.

- Členské štáty musia systematicky a konzistentne plniť požiadavky na monitorovanie kvality ovzdušia s cieľom získať lepšie podklady pre politiky v oblasti čistého ovzdušia a biodiverzity na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni.
- Členské štáty v priebehu rokov znížili emisie hlavných látok znečisťujúcich ovzdušie, hoci v závislosti od druhu znečisťujúcej látky a odvetvia rôznym tempom. Najmä záväzky zníženia emisií NH₃, ktoré pochádzajú predovšetkým z poľnohospodárstva, si vyžadujú ďalšie úsilie, keďže osem členských štátov nespĺnilo svoj záväzok v roku 2022.⁸⁴ Dosiahnutie súladu si vyžaduje opatrenia, ako je zavedenie nízkoemisných poľnohospodárskych techník, a to aj pri riadení chovu hospodárskych zvierat, používania hnoja a hnojív. Štyri členské štáty nespĺnili jeden alebo viacero záväzkov znižovania emisií do roku 2022 týkajúcich sa NO_x⁸⁵, tuhých častíc PM_{2,5}⁸⁶, NMVOC⁸⁷ a SO₂⁸⁸.
- Došlo k zlepšeniu pri prijímaní máp a akčných plánov podľa smernice o environmentálnom hluku, vo viacerých členských štátoch však tieto mapy a akčné plány stále chýbajú, na základe čoho sa začali konania o nesplnení povinnosti⁸⁹, pričom niektoré z nich boli postúpené Súdnemu dvoru.

Príklady osvedčených postupov

- Írsko využilo nástroj TAIEX-EIR na usporiadanie seminára viacerých krajín o opatreniach na zníženie znečistenia ovzdušia z dopravy a energie v domácnostiach, ktorý umožnil výmenu osvedčených postupov, a to aj v oblasti komunikácie.⁹⁰
- Rumunsko uskutočnilo seminár TAIEX-EIR o osvedčených postupoch v oblasti opatrení na zníženie hluku a mapovanie hluku s cieľom poučiť sa od iných členských štátov a poskytnúť príklady osvedčených postupov týkajúcich sa vykonávania opatrení na zníženie hluku a mapovanie hluku pre cestnú dopravu, železničnú dopravu, letiskovú dopravu a priemyselné lokality.⁹¹

C. Priemyselné emisie a chemikálie

Kontext: dlhodobé ciele a trendy, kľúčové ukazovatele a kľúčové právne predpisy v tejto oblasti

V politike a právnych predpisoch EÚ týkajúcich sa priemyselných emisií a chemikálií možno identifikovať štyri kľúčové prvky.

⁸⁴ Členské štáty, ktoré podľa preskúmania inventúr v roku 2024 neplnia záväzky zníženia emisií NH₃ stanovené v smernici o národných emisných stropoch: AT, BG, HU, IE, LT, LV, PT, SE.

⁸⁵ V prípade NO_x: LT, RO.

⁸⁶ V prípade tuhých častíc PM_{2,5}: HU, RO.

⁸⁷ V prípade NMVOC: LT.

⁸⁸ V prípade SO₂: CY.

⁸⁹ Postupy v prípade nesplnenia povinnosti v súvislosti so zlým uplatňovaním smernice o environmentálnom hluku sú v súčasnosti otvorené v prípade BG, DE, EL, ES, FR, HU, PL, PT, RO, SI a SK.

⁹⁰ <https://webgate.ec.europa.eu/TMSWebRestrict/resources/js/app/#/library/detail/85767?hasBackBtn=false>.

⁹¹ <https://webgate.ec.europa.eu/TMSWebRestrict/resources/js/app/#/library/detail/81665?hasBackBtn=false>.

Po prvé, smernica o priemyselných emisiách⁹² je hlavným nástrojom EÚ na zníženie emisií do ovzdušia, vody a pôdy z veľkých priemyselných zariadení a intenzívnych chovov hospodárskych zvierat (ošípaných a hydiny). Podľa smernice o priemyselných emisiách povolenia príslušným zariadeniam a poľnohospodárskym podnikom udeľujú vnútroštátne povoľujúce orgány na základe najlepších dostupných techník (BAT), ktoré sú environmentálne najúčinnnejšie a ekonomicky a technicky najrealizovateľnejšie na prevenciu a kontrolu emisií.

Smernica o priemyselných emisiách bola revidovaná v roku 2024 a stanovili sa v nej vyššie ambície na dosiahnutie cieľa nulového znečistenia v EÚ. Cieľom novej smernice o priemyselných emisiách je i) chrániť ovzdušie, vodu a pôdu a predchádzať škodlivým účinkom na ľudské zdravie a životné prostredie; ii) predchádzať vzniku odpadu a podporovať obehové hospodárstvo; iii) zlepšiť energetickú účinnosť a efektívnosť využívania zdrojov a iv) prispievať k dekarbonizácii. Okrem toho obsahuje sprísnené ustanovenia o sankciách.

Po druhé, cieľom smernice Seveso o prevencii závažných priemyselných havárií (smernica 2012/18/EÚ alebo smernica Seveso III)⁹³ je i) kontrola nebezpečenstiev závažných havárií s prítomnosťou nebezpečných látok, najmä chemikálií; ii) obmedzenie ich následkov na ľudské zdravie a životné prostredie; iii) zlepšenie prevencie, pripravenosti a reakcie na závažné havárie.

Po tretie, nariadením o ortuti⁹⁴ sa stanovujú opatrenia a podmienky týkajúce sa používania a skladovania ortuti, zlúčenín ortuti a zmesí ortuti a obchodovania s nimi, výroby a používania výrobkov s prídavkom ortuti a obchodovania s nimi a nakladania s odpadovou ortuťou. Revíziou nariadenia z roku 2024 sa stanovujú pravidlá na riešenie posledných zámerných použití ortuti v EÚ⁹⁵.

Po štvrté, v oblasti chemikálií vytvárajú nariadenia REACH⁹⁶ a CLP⁹⁷ komplexný rámec pre riadne hospodárenie s chemikáliami prostredníctvom zákazov, reštriktívnych opatrení a povinností týkajúcich sa výrobkov.⁹⁸

⁹² [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ z 24. novembra 2010 o priemyselných emisiách \(integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia\) \(prepracované znenie\) \(Ú. v. EÚ L 334, 17.12.2010, s. 17 – 119\).](#)

⁹³ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/18/EÚ zo 4. júla 2012 o kontrole nebezpečenstiev závažných havárií s prítomnosťou nebezpečných látok, ktorou sa mení a dopĺňa a následne zrušuje smernica Rady 96/82/ES \(Ú. v. EÚ L 197, 24.7.2012, s. 1 – 37\).](#)

⁹⁴ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/1849 z 13. júna 2024, ktorým sa mení nariadenie \(EÚ\) 2017/852 o ortuti, pokiaľ ide o zubný amalgám a iné výrobky s prídavkom ortuti, na ktoré sa vzťahujú obmedzenia vývozu, dovozu a výroby \(Ú. v. EÚ L, 2024/1849, 10.7.2024\).](#)

⁹⁵ Postupným ukončením používania zubného amalgámu do 1. januára 2025 a zákazom výroby a vývozu ďalších svetelných zdrojov obsahujúcich ortuť od 1. januára 2026 alebo 1. januára 2028 (v závislosti od kategórie svetelných zdrojov).

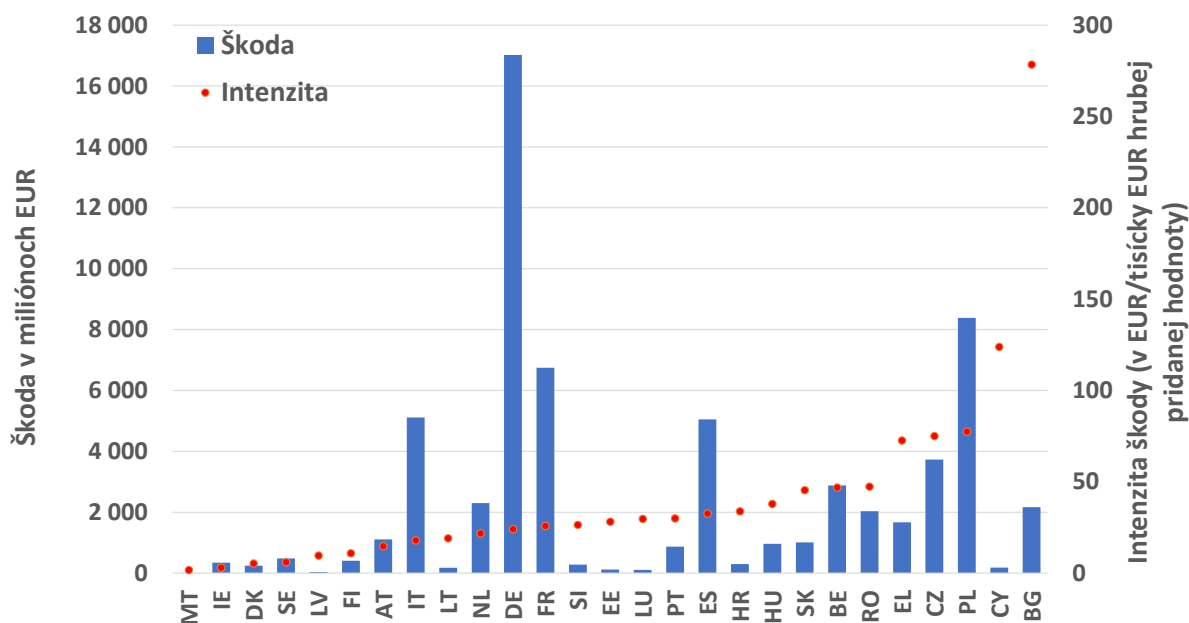
⁹⁶ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(ES\) č. 1907/2006 z 18. decembra 2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií \(REACH\) a o zriadení Európskej chemickej agentúry, o zmene a doplnení smernice 1999/45/ES a o zrušení nariadenia Rady \(EHS\) č. 793/93 a nariadenia Komisie \(ES\) č. 1488/94, smernice Rady 76/769/EHS a smerníc Komisie 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES \(Ú. v. EÚ L 396, 30.12.2006, s. 1 – 850\).](#)

⁹⁷ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(ES\) č. 1272/2008 zo 16. decembra 2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí, o zmene, doplnení a zrušení smerníc 67/548/EHS a 1999/45/ES a o zmene a doplnení nariadenia \(ES\) č. 1907/2006 \(Ú. v. EÚ L 353, 31.12.2008, s. 1 – 1355\).](#)

⁹⁸ Napríklad povinnosti týkajúce sa požiadaviek na informácie (testy, ktoré sa majú vykonať na látkach), vlastnej klasifikácie nebezpečnosti, odporúčaných opatrení manažmentu rizík a prevádzkových podmienok pre látky a zmesi.

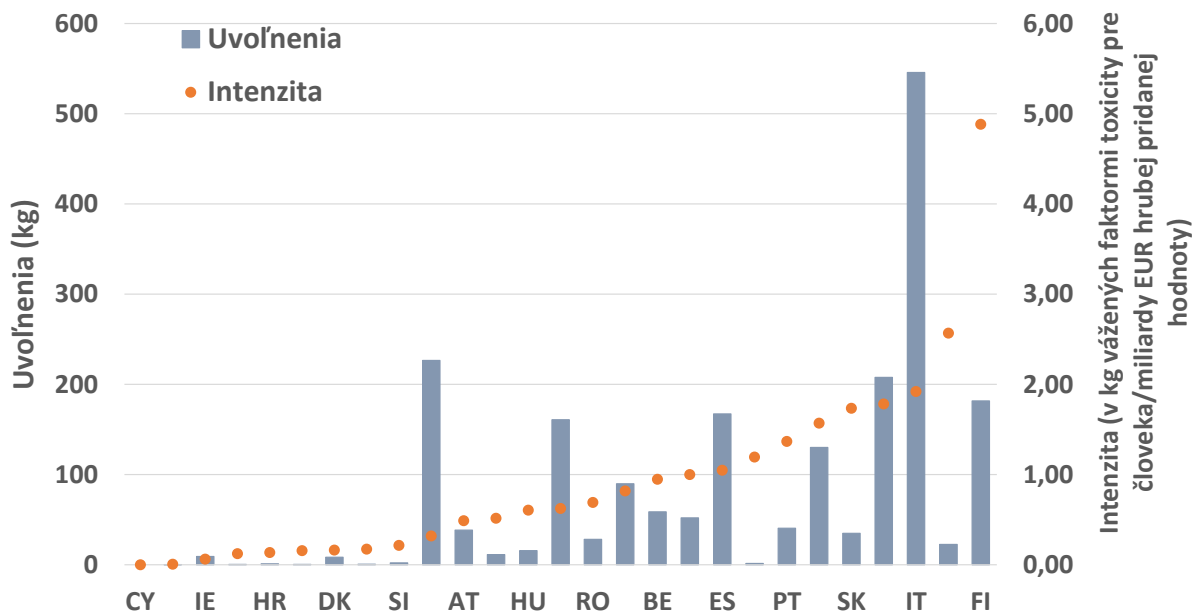
Kľúčové údaje na úrovni EÚ

Obrázok 8: Škody spôsobené priemyselným znečistením ovzdušia a jeho intenzita (2021)

Zdroj: EEA, 2024, [EU large industry air pollution damage costs intensity](#) (Intenzita nákladov na škody spôsobené znečistením ovzdušia veľkým priemyslom v EÚ)

Obrázok 9: Priemyselné uvoľňovanie ťažkých kovov do vody a jeho intenzita (2022)

Zdroj: EEA, 2024, [EU large industry water pollution intensity](#) (Intenzita znečistenia vody veľkým priemyslom v EÚ)

Hlavné zistenia

- Podľa Európskeho portálu priemyselných emisií⁹⁹ v rokoch 2012 až 2021 spôsobili priemyselné emisie do ovzdušia odhadované škody vo výške 2,7 až 4,3 bilióna EUR, v priemere 268 až 428 miliárd EUR ročne.¹⁰⁰ Za rovnaké obdobie sa škody spôsobené znečistením ovzdušia z priemyslu znížili o takmer 35 %, hoci po poklese v roku 2020 sa opäť zvýšili. K najväčšiemu poklesu v poslednom desaťročí došlo v sektore energetiky, a to vďaka úspešnému zavádzaniu najlepších dostupných techník (BAT) a prechodu na menej znečisťujúce palivá s nižšími emisiami uhlíka.
- Za 50 % škôd spôsobených hlavnými látkami znečisťujúcimi ovzdušie je naďalej zodpovedný malý počet zariadení. Takmer polovicu z 50 zariadení, ktoré v roku 2021 najviac znečisťovali životné prostredie, tvorili tepelné elektrárne na lignit alebo čierne uhlie, pričom väčšina z nich sa nachádzala v Nemecku a Poľsku.
- Celkovo sa priemyselné emisie do vody v EÚ v priebehu času znížili v prípade všetkých hlavných znečisťujúcich látok. V priemere v EÚ sa zdá, že sú oddelené od priemyselnej činnosti, ktorá sa v rovnakom období zvýšila.
- Smernica Seveso, ktorá sa vzťahuje na približne 12 000 priemyselných zariadení, pomohla znížiť frekvenciu závažných havárií a všeobecne sa považuje za referenčný štandard politiky v oblasti priemyselných havárií a v mnohých krajinách sveta slúži ako legislatívny vzor.
- S cieľom zabezpečiť všetky prínosy tohto právneho predpisu Komisia začala konania o nesplnení povinnosti proti niekoľkým členským štátom z dôvodu nesprávnej transpozície smernice o priemyselných emisiách¹⁰¹ a smernice Seveso III¹⁰².
- Z údajov vyplýva pomerne vysoká miera neplnenia povinností vyplývajúcich z nariadení REACH a CLP.¹⁰³ Predbežné zistenia poukazujú na nedostatočnú aktualizáciu kariet bezpečnostných údajov, ktoré sa šíria v dodávateľských reťazcoch s cieľom zabezpečiť riadne informovanie prevádzkovateľov a zaručiť správne nakladanie s chemikáliami. Okrem toho zo zistení vyplýva, že rozhodnutia o povolení, ktoré sa odchyľujú od zákazov látok, sa často nedodržiavali v plnej miere, pokiaľ ide o prevádzkové podmienky a opatrenia manažmentu rizík. Napokon, mnohé prípady neplnenia povinností sa týkajú látok a zmesí predávaných na internete.

Príklady osvedčených postupov

- Existuje niekoľko úspešných postupov týkajúcich sa využívania digitálnych nástrojov na zníženie administratívnej záťaže v rámci smernice o priemyselných emisiách. Belgicko (Flámsko) vyvinulo elektronické povoľovanie pre zariadenia podľa smernice o priemyselných emisiách. Fínsko vyvinulo digitálny nástroj, ktorý sa zaoberá požiadavkami na riadenie chemikálií v zariadeniach podľa smernice o priemyselných

⁹⁹ [Európsky portál priemyselných emisií.](#)

¹⁰⁰ [Európska environmentálna agentúra, *The costs to health and the environment from industrial air pollution in Europe – 2024 update \(Zdravotné a environmentálne náklady priemyselného znečistenia ovzdušia v Európe – aktualizované v roku 2024\).*](#)

¹⁰¹ Spomedzi nich sú stále otvorené prípady týkajúce sa AT, CZ, DE, HR, IE, PL a PT.

¹⁰² AT, BG, CZ, DE, EE, FI, FR, HR, HU, LT, PL, PT, SK.

¹⁰³ [Fórum na výmenu informácií o presadzovaní právnych predpisov o chemikáliách Európskej chemickej agentúry.](#)

emisiách. Holandsko vyvinulo niekoľko elektronických nástrojov na zjednodušenie nahlasovania znečistenia a vydávania povolení pre chovy hospodárskych zvierat (napr. Permit Check, nástroj, ktorý ukazuje, pre ktoré činnosti je potrebné žiadať o povolenie).

- Existujú aj príklady postupnej regulácie (alebo prípravy regulačných opatrení) nových znečisťujúcich látok. Od roku 2024 sa v Česku monitorujú a nahlasujú perfluórované a polyfluórované látky (PFAS) v únikoch do vody z priemyslu. Táto povinnosť sa týka celkového vypusteného množstva 20 látok PFAS. V roku 2023 Francúzsko spustilo akčný plán zameraný na znečistenie látkami PFAS. Tento plán zahŕňa meranie emisií 20 látok PFAS do vody z 31 priemyselných odvetví a emisií 49 látok PFAS do ovzdušia zo spaľovania odpadu.

3. Príroda a biodiverzita

Kontext: dlhodobé ciele a trendy, kľúčové ukazovatele a kľúčové právne predpisy v tejto oblasti

Biodiverzita a zdravé ekosystémy sú základom nášho blahobytu, hospodárstva a schopnosti zmierňovať zmenu klímy a adaptovať sa na ňu. Cieľom Globálneho rámca pre biodiverzitu z Kchun-mingu a Montrealu (ďalej len „globálny rámec pre biodiverzitu“), ktorý bol schválený v rámci Dohovoru o biologickej diverzite, je usmerniť celosvetové opatrenia na ochranu a obnovu biodiverzity a zabezpečiť jej prínos pre ľudí. Do konca roku 2024 musela každá zmluvná strana Dohovoru o biologickej diverzite vrátane EÚ a všetkých členských štátov prijať národnú stratégiu alebo akčný plán v oblasti biodiverzity a predložiť národné ciele na vykonávanie globálneho rámca pre biodiverzitu.

Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030¹⁰⁴ je hlavným politickým nástrojom EÚ na plnenie jej záväzkov vyplývajúcich z globálneho rámca pre biodiverzitu. Stanovujú sa v nej ciele na úrovni EÚ na ochranu a obnovu ekosystémov a zabezpečenie ich udržateľného využívania, ako aj podporné opatrenia na zabezpečenie ich vykonávania a podporu globálnej biodiverzity.

Podľa odhadu v stratégii je na jej vykonávanie potrebné financovanie biodiverzity vo výške 20 miliárd EUR ročne, ktoré sa majú mobilizovať z verejných a súkromných zdrojov na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ. Cieľom EÚ je vyčleniť na ciele v oblasti biodiverzity najmenej 7,5 % ročných výdavkov z rozpočtu EÚ v roku 2024, pričom v rokoch 2026 a 2027 sa tento podiel zvýši na 10 %.

V stratégii sa ďalej členské štáty vyzývajú, aby lepšie začlenili aspekty týkajúce sa biodiverzity do verejného a podnikateľského rozhodovania na všetkých úrovniach a aby vytvorili účtovníctvo prírodného kapitálu. Nariadením (EÚ) 2024/3024¹⁰⁵ sa zavádzajú nové moduly ekosystémového účtovníctva, ktoré od roku 2026 prinesú lepšie údaje o rozsahu, stave a službách ekosystémov. Platforma EÚ pre podnikanie a biodiverzitu podporuje podniky a finančné inštitúcie pri začleňovaní prírody a biodiverzity do ich rozhodovania.

¹⁰⁴ [Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 Prinavrátanie prírody do našich životov, 20. 5. 2020, COM\(2020\) 380 final.](#)

¹⁰⁵ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/3024 z 27. novembra 2024, ktorým sa mení nariadenie \(EÚ\) č. 691/2011, pokiaľ ide o zavedenie nových modulov environmentálnych ekonomických účtov \(Ú. v. EÚ L, 2024/3024, 6.12.2024\).](#)

Stratégiu v oblasti biodiverzity dopĺňa stratégia EÚ v oblasti pôdy do roku 2030¹⁰⁶ a stratégia lesného hospodárstva EÚ do roku 2030¹⁰⁷, v ktorých je načrtnutý rámec a konkrétne opatrenia na ochranu a obnovu pôdy a lesov a na zabezpečenie ich udržateľného využívania a posilnenie ich úlohy pri boji proti zmene klímy a strate biodiverzity. V oboch stratégiách sa predpokladajú aj právne predpisy na zlepšenie monitorovania lesov a pôdy. Smernica o monitorovaní pôdy je teraz predmetom záverečných medziinštitucionálnych rokovaní.

Smernice o vtáctve a biotopoch,¹⁰⁸ a nariadenie EÚ o obnove prírody¹⁰⁹ sú kľúčovými právnymi nástrojmi na zachovanie a obnovu biodiverzity na európskom území členských štátov.

Vďaka smerniciam o vtáctve a biotopoch sa výrazne zväčšili chránené územia na pevnine a na mori. Sústava Natura 2000 je so svojim procesom výberu lokalít založeným na vedeckých informáciách, biogeografickým prístupom presahujúcim hranice štátov a svojou víziou súvislej nadnárodnej siete lokalít účinnejšia ako čisto vnútroštátne prístupy. Okrem toho umožňuje, aby sa EÚ priblížila k dosiahnutiu cieľov globálneho rámca pre biodiverzitu, podľa ktorých má byť 30 % pevniny a mora právne chránených. V smerniciach sa stanovuje cieľ priaznivého stavu ochrany, pričom sa členským štátom ponecháva značná flexibilita pri výbere spomedzi rôznych možných opatrení, mechanizmov a postupov na dosiahnutie tohto cieľa a na riešenie nových výziev, ako je zmena klímy.

Cieľom nariadenia EÚ o obnove prírody, ktoré bolo prijaté v roku 2024, v súlade so stratégiou EÚ v oblasti biodiverzity je zaviesť do roku 2030 účinné opatrenia na obnovu na 20 % oblastí EÚ na pevnine a na mori. Členské štáty musia do septembra 2026 predložiť návrhy národných plánov obnovy prírody, v ktorých kvantifikujú plochy, ktoré sa majú obnoviť, a podrobne uvedú opatrenia, ktoré sa majú prijať na dosiahnutie cieľov a splnenie povinností stanovených v nariadení o obnove prírody, vrátane odhadovaných finančných potrieb a prostriedkov plánovaného financovania. Komisia nabáda členské štáty, aby pokročili v prípravných prácach na základe najlepších dostupných poznatkov v rámci inkluzívneho procesu, do ktorého sa zapoja všetky príslušné zainteresované strany, a aby v prípade potreby podporovali synergie s ostatnými členskými štátmi a s existujúcimi štruktúrami regionálnej spolupráce.

A napokon, v nariadení o inváziách nepôvodných druhoch¹¹⁰ sa v súčasnosti uvádza 88 inváziých nepôvodných druhov. Podľa nariadenia majú členské štáty povinnosť prijať opatrenia na zabránenie introdukcii inváziých nepôvodných druhov, zabezpečiť ich včasné zistenie a rýchlu eradikáciu a riadiť druhy, ktoré sú už na ich území rozšírené. V súlade

¹⁰⁶ [Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Stratégia EÚ v oblasti pôdy do roku 2030 – Využívanie prínosov zdravej pôdy v prospech ľudí, potravín, prírody a klímy, COM\(2021\) 699 final.](#)

¹⁰⁷ [Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Nová stratégia lesného hospodárstva EÚ do roku 2030, COM\(2021\) 572 final.](#)

¹⁰⁸ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva \(kodifikované znenie\) \(Ú. v. EÚ L 20, 26.1.2010, s. 7 – 25\), smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín \(Ú. v. ES L 206, 22.7.1992, s. 7 – 50\).](#)

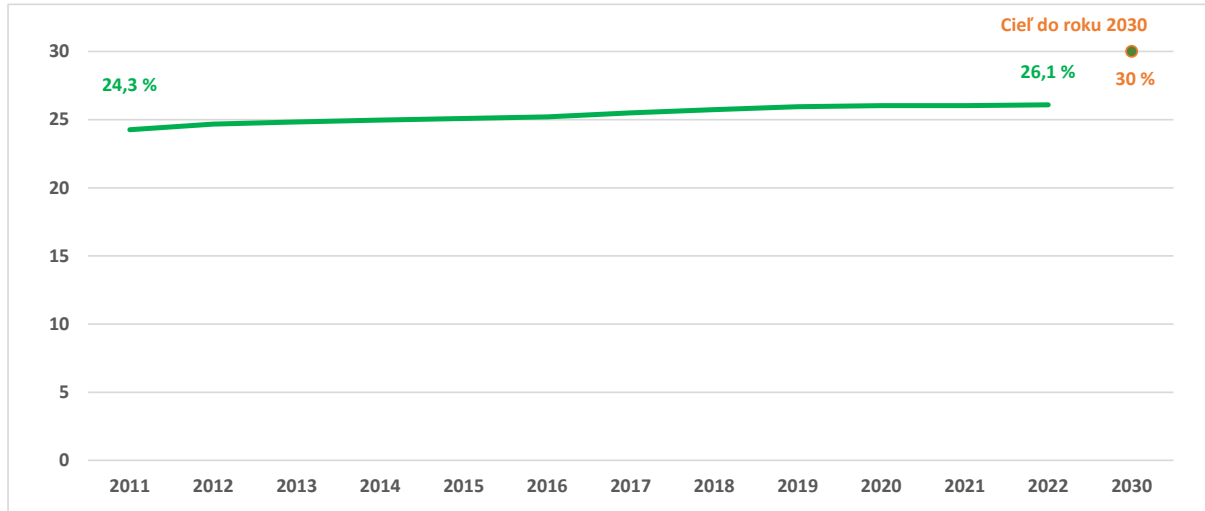
¹⁰⁹ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/1991 z 24. júna 2024 o obnove prírody a o zmene nariadenia \(EÚ\) 2022/869 \(Ú. v. EÚ L, 2024/1991, 29.7.2024\).](#)

¹¹⁰ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) č. 1143/2014 z 22. októbra 2014 o prevencii a manažmente introdukcii a šírenia inváziých nepôvodných druhov \(Ú. v. EÚ L 317, 4.11.2014, s. 35 – 55\).](#)

s článkom 24 ods. 1 nariadenia o inváziných nepôvodných druhoch musia členské štáty podať Komisii správu o vykonávaní nariadenia do 1. júna 2025.

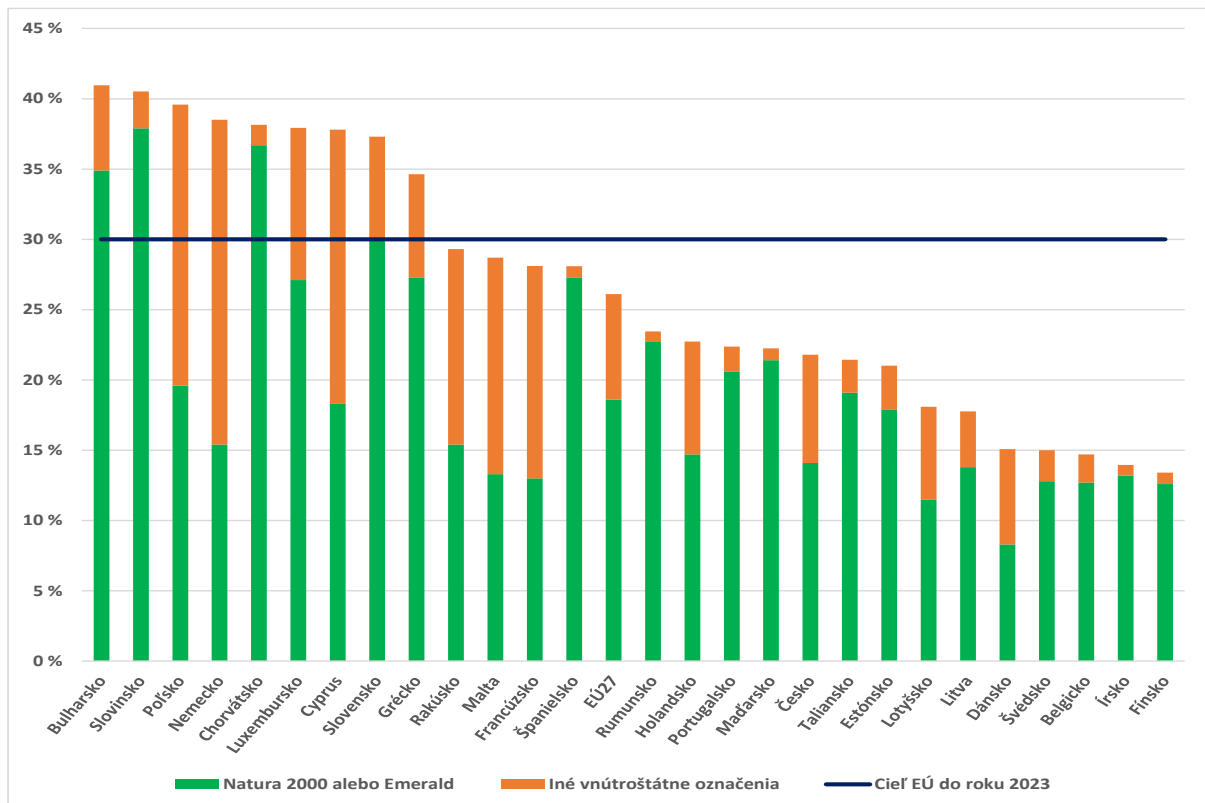
Kľúčové údaje na úrovni EÚ

Obrázok 10 – Pokrytie suchozemskými chránenými oblasťami v EÚ27

Zdroj: [Terrestrial protected areas in Europe \(Suchozemské chránené oblasti v Európe\) | Domovská stránka Európskej environmentálnej agentúry](#)

Obrázok 11 – Pokrytie suchozemskými chránenými oblasťami podľa krajín a v EÚ27 do konca roku 2022

Zdroj: [Terrestrial protected areas in Europe \(Suchozemské chránené oblasti v Európe\) | Domovská stránka Európskej environmentálnej agentúry](#)

Hlavné zistenia

- V dôsledku smerníc o vtáctve a biotopoch došlo k výraznému zvýšeniu právnej ochrany mnohých druhov, ktoré boli predmetom úmyselného prenasledovania alebo neudržateľných úrovní lovu. Mnohé predtým ohrozené druhy cicavcov a vtákov (vrátane veľkých šeliem, tuleňov, vydier a bobrov, bocianov, žeriavov, volaviek a väčšiny dravých vtákov) sa výrazne zotavili vďaka ich právnej ochrane poskytovanej smernicami. V niektorých prípadoch to mohlo viesť k problémom v oblasti spolužitia, ktoré sa riešia.
- Vo všeobecnosti však stále prevláda strata biodiverzity nad jej obnovou. Je potrebné prijať ďalšie opatrenia na zabránenie degradácii prírody v dôsledku zmien využívania pôdy a intenzifikácie poľnohospodárstva. Je naliehavo potrebné zvýšiť ochranu tých biotopov, ktoré sú v najhoršom stave ochrany, konkrétne trávnych porastov, dún, rašelinísk a mokradí, ako aj vodných biotopov.
- Všetky členské štáty – na všetkých úrovniach – by sa mali zamerať najmä na dosiahnutie týchto cieľov: a) ďalšie zlepšenie správy lokalít Natura 2000 a chránených území na vnútroštátnej úrovni; b) rozšírenie pokrytia chránenými územiami (vrátane lokalít Natura 2000) s cieľom dosiahnuť mohutnejšiu a súdržnejšiu transeurópsku sieť prírody; c) zintenzívnenie investícií do obnovy prírody a príprava národných plánov obnovy a d) posilnenie kapacít inšpekčných orgánov a presadzovania práva v oblasti invázijských nepôvodných druhov.
- Pokiaľ ide o vykonávanie globálneho rámca pre biodiverzitu a národné stratégie alebo akčné plány v oblasti biodiverzity, doteraz národné stratégie alebo akčné plány v oblasti biodiverzity prijalo len 11 členských štátov (Cyprus, Dánsko, Francúzsko, Írsko, Luxembursko, Maďarsko, Malta, Rakúsko, Slovinsko, Španielsko a Taliansko). Niekoľko krajín (Česko, Fínsko, Chorvátsko a Švédsko) predložilo len národné ciele, niektoré z nich len v podobe návrhu. Komisia vyzýva všetky členské štáty, ktoré tak ešte neurobili, aby prijali národné stratégie alebo akčné plány v oblasti biodiverzity a čo najskôr predložili národné ciele v súlade s rozhodnutím v rámci Dohovoru o biologickej diverzite 15/6 o „mechanizmoch plánovania, monitorovania, podávania správ a preskúmania“ a aby sa zapojili do ich urýchleného vykonávania.
- Pokiaľ ide o financovanie biodiverzity, podľa odhadov financovania biodiverzity, ktoré členské štáty plánujú v rámci finančných nástrojov EÚ, je EÚ blízko k dosiahnutiu cieľa 7,5 % výdavkov na biodiverzitu na rok 2024. Vo využívaní financovania biodiverzity však existujú značné rozdiely medzi jednotlivými krajinami EÚ a nástrojmi financovania EÚ. Okrem toho z odhadov vyplýva, že EÚ výrazne zaostane za cieľom financovania biodiverzity na roky 2026 a 2027. Členské štáty sa dôrazne vyzývajú, aby preskúmali ďalšie možnosti mobilizácie finančných prostriedkov EÚ na biodiverzitu a aby zabezpečili plné využitie plánovaných finančných prostriedkov a zabránili neskorému prerozdeleniu na iné ciele.

Príklady osvedčených postupov

- V rámci Mechanizmu EÚ na podporu obnovy a odolnosti vyčlenilo Írsko 108 miliónov EUR na podporu biodiverzity a ekosystémov prostredníctvom obnovy mokradí a zmeny využívania pôdy z ťažby rašeliny na sekvestráciu uhlíka.¹¹¹

¹¹¹ Investičné opatrenie 1.6 „Posilnená obnova 33 000 hektárov rašelinísk“ (2021 – 2026).

- Pilotný program „Rozkvitnuté lúky“ (2023 – 2026) v rámci integrovaného projektu programu LIFE „LatviaNature“ podporuje vlastníkov pôdy pri obhospodarovaní trvalých trávnych porastov s cieľom zvýšiť biodiverzitu a pomôcť im kvalifikovať sa ako biotopy európskeho významu chránené EÚ. Iniciatíva sa zameriava na biologicky cenné trávne porasty, na ktorých sa obnovujú prirodzené vlastnosti, a ponúka konzultácie, odborné poradenstvo a finančnú pomoc. Získanie štatútu chráneného biotopu umožňuje majiteľom pôdy získať nepretržitú podporu prostredníctvom financovania spoločnej poľnohospodárskej politiky. Tento program je príkladom účinnej dobrovoľnej ochrany prírody na súkromnej pôde.

4. Opatrenia v oblasti klímy

Kontext: dlhodobé ciele a trendy, kľúčové ukazovatele a kľúčové právne predpisy v tejto oblasti

Tempo antropogénneho globálneho otepľovania sa naďalej zrýchľuje a ovplyvňuje všetky regióny sveta, pričom Európa sa otepľuje dvakrát rýchlejšie ako celosvetový priemer.¹¹² Na obmedzenie otepľovania na cieľovú teplotu 1,5 °C podľa Parížskej dohody, zabezpečenie budúcnosti vhodnej na život pre všetkých a zabránenie najhorším dôsledkom zmeny klímy by sa globálne emisie skleníkových plynov mali do roku 2030 znížiť o 43 % v porovnaní s úrovňou v roku 2019 a do roku 2050 o 84 %.¹¹³ Zmena klímy spôsobuje, že extrémne javy vrátane smrtiacich horúčav, extrémnych zrážok, hurikánov, lesných požiarov a sucha sú častejšie a intenzívnejšie.¹¹⁴ Po tom, ako došlo v Európe v roku 2022 k 60 000 – 70 000 úmrtiam v dôsledku horúčav^{115 116}, vlny horúčav v roku 2023 spôsobili smrť takmer 50 000 Európanov.¹¹⁷ Okrem toho politika v oblasti klímy úzko súvisí s udržateľným využívaním zdrojov, znižovaním znečistenia a ochranou biodiverzity. Všetky tri faktory sú dôležitými faktormi zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu. Zmena klímy je napríklad jednou z hlavných príčin straty biodiverzity, zatiaľ čo obnova prírody je nevyhnutná na prispôbenie sa zmene klímy a zvýšenie odolnosti našej spoločnosti.

Na účely prínosu EÚ k celosvetovému úsiliu sa v európskom právnom predpise v oblasti klímy z roku 2021¹¹⁸ stanovuje záväzný cieľ dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu a znížiť čisté emisie skleníkových plynov do roku 2030 aspoň o 55 % v porovnaní s rokom 1990.

Na tento účel EÚ zaviedla komplexný rámec nových a posilnených politík a opatrení, známy ako „balík Fit for 55“. Cieľom balíka je urýchliť znižovanie emisií v sektoroch, na ktoré sa

¹¹² [Copernicus, European State of the Climate: Summary 2023, 2024](#) (Európsky stav klímy: zhrnutie 2023, 2024).

¹¹³ [IPCC, Climate Change 2023: Synthesis Report – Summary for Policymakers \(Zmena klímy 2023: súhrnná správa – zhrnutie pre tvorcov politík\)](#), IPCC, Ženeva, 2023.

¹¹⁴ [EEA, European Climate Risk Assessment \(EUCRA\) report, \[Správa o európskom posúdení klimatických rizík \(EUCRA\)\]](#), 2024.

¹¹⁵ [Ballester, J. et al., Heat-related mortality in Europe during the summer of 2022 \(Úmrtnosť v Európe v lete 2022 súvisiaca s horúčavami\)](#), Nature Medicine, č. 29, 1857 – 1866, 2023.

¹¹⁶ [Oznámenie Komisie o riadení klimatických rizík, marec 2024.](#)

¹¹⁷ [Gallo et al., Heat-related mortality in Europe during 2023 and the role of adaptation in protecting health \(Úmrtnosť v Európe v roku 2023 súvisiaca s horúčavami a úloha adaptácie pri ochrane zdravia\)](#), Nature Medicine, 2024.

¹¹⁸ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia \(ES\) č. 401/2009 a \(EÚ\) 2018/1999 \(európsky právny predpis v oblasti klímy\) \(Ú. v. EÚ L 243, 9.7.2021, s. 1 – 17\).](#)

vzťahuje systém obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Európskej únii (ďalej len „EU ETS“), a v sektoroch, na ktoré sa vzťahuje nariadenie o spoločnom úsilí, a zvýšiť odstraňovanie uhlíka v sektore využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva (ďalej len „LULUCF“). Parlament a Rada teraz prijali všetky návrhy v balíku, okrem revízie smernice o zdaňovaní energie,¹¹⁹ takže politiky EÚ sú teraz v súlade s už uvedeným cieľom do roku 2030. V súčasnosti sa pozornosť sústreďuje na ich vykonávanie, ktoré umožní EÚ a jej členským štátom znížiť do roku 2030 čistú bilanciu emisií skleníkových plynov aspoň o 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990¹²⁰ a dosiahnuť stabilný pokrok v oblasti adaptácie na zmenu klímy.

V posledných desaťročiach EÚ znížila čisté emisie skleníkových plynov a zároveň podporila hospodársku prosperitu. V roku 2022 klesli čisté emisie skleníkových plynov o 31 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. EÚ tak pokračuje v prudkom znižovaní emisií skleníkových plynov, čo predstavuje dôležitý krok k dosiahnutiu čistého zníženia emisií o 55 % do roku 2030. Na odstránenie zostávajúceho rozdielu do roku 2030 je nevyhnutné, aby znižovanie emisií v nasledujúcich rokoch pokračovalo rýchlym tempom. Na ceste ku klimatickej neutralite do roku 2050 Komisia 2. júla 2025 navrhla zmeniť európsky klimatický predpis stanovením strednodobého cieľa v oblasti klímy do roku 2040 na úrovni 90 %.

Viac informácií o vykonávaní politiky v oblasti klímy sa nachádza v správe o pokroku opatrení v oblasti klímy.¹²¹

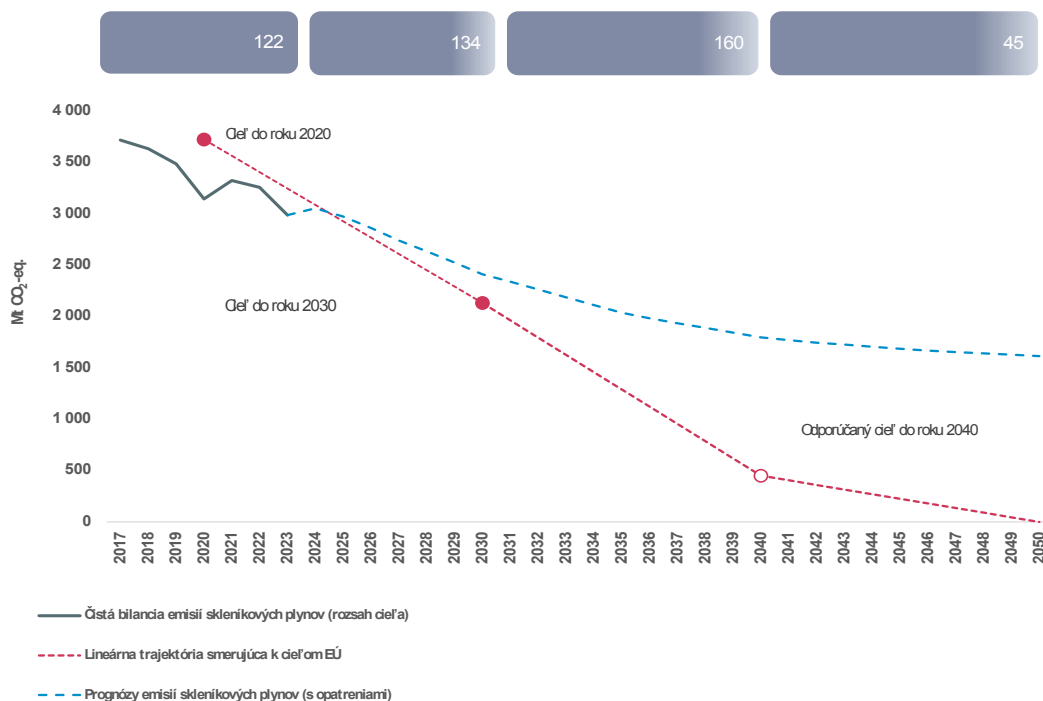
¹¹⁹ To zahŕňa revidovanú smernicu EÚ o ETS, nový systém ETS pre budovy, cestnú dopravu a palivá, trhovú stabilizačnú rezervu, nariadenie o spoločnom úsilí, normy CO₂ pre automobily a dodávky, nariadenie o využívaní pôdy, zmenách vo využívaní pôdy a lesnom hospodárstve, mechanizmus uhlíkovej kompenzácie na hraniciach, zriadenie Sociálno-klimatického fondu, iniciatívu FuelEU Maritime, nariadenie o infraštruktúre pre alternatívne palivá (AFIR), iniciatívu ReFuel EU Aviation, smernicu o energetickej efektívnosti a smernicu o energii z obnoviteľných zdrojov. Na dosiahnutie dohody čaká už len navrhovaná revidovaná smernica o zdaňovaní energie.

¹²⁰ Odhaduje sa, že prijatím právnych predpisov sa do roku 2030 dosiahne čisté domáce zníženie emisií skleníkových plynov o 57 % v porovnaní s rokom 1990.

¹²¹ [Climate Action Progress Report \(Správa o pokroku opatrení v oblasti klímy\)](#).

Kľúčové údaje na úrovni EÚ

Obrázok 12: Čistá bilancia emisií skleníkových plynov v EÚ, prognózy a ciele

Hlavné zistenia

- Viaceré členské štáty majú problémy s vykonávaním systému obchodovania s emisiami pre odvetvie budov, odvetvie cestnej dopravy a malý priemysel (ETS2). Dvanásť členských štátov neoznámilo transpozíciu¹²² a päť členských štátov oznámilo len čiastočnú transpozíciu.¹²³
- V nariadení o spoločnom úsilí sa stanovuje celoeurópsky cieľ znížiť do roku 2030 emisie zo sektorov spoločného úsilia o 40 % v porovnaní s úrovňami z roku 2005. Celkový cieľ EÚ je rozdelený na národné ciele v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov do roku 2030 a ročné limity emisií skleníkových plynov pre členské štáty. V roku 2022 boli celoúnijné emisie v odvetviach podliehajúcich nariadeniu o spoločnom úsilí na úrovni 3,1 % pod súhrnnou limitnou hodnotou emisií, pričom osem členských štátov malo emisie vyššie ako ročne pridelené emisné kvóty.¹²⁴
- Cieľom nariadenia o LULUCF je do roku 2030 zvýšiť v EÚ čisté odstraňovanie z LULUCF o ďalších 42 miliónov ton ekvivalentu CO₂.¹²⁵ Výsledkom bude celkové čisté odstránenie 310 miliónov ton ekvivalentu CO₂ na úrovni EÚ. Na základe údajov za dva roky obdobia plnenia podmienok 2021 – 2025 a bez zohľadnenia flexibilit, ktoré majú

¹²² Bulharsko, Česko, Estónsko, Francúzsko, Chorvátsko, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Španielsko.

¹²³ Belgicko, Cyprus, Fínsko, Slovensko, Slovinsko.

¹²⁴ Cyprus, Írsko, Chorvátsko, Litva, Maďarsko, Malta, Rumunsko, Taliansko.

¹²⁵ V porovnaní s ročným priemerom čistého odstraňovania za referenčné obdobie rokov 2016 – 2018.

členské štáty k dispozícii na konci obdobia plnenia podmienok, osem členských štátov vykázalo započítané debety, čo znamená, že môžu mať ťažkosti s plnením záväzku v roku 2025, pričom najväčší debet vykázali Francúzsko, Fínsko a Česko.¹²⁶ V 19 členských štátoch je započítané odstraňovanie vyššie ako započítané emisie, čo znamená, že si splňajú záväzok nulového dlhu, pričom Rumunsko, Španielsko a Nemecko majú najväčší čistý kredit v EÚ.¹²⁷

5. Riadenie a správa

Kontext: dlhodobé ciele a trendy a kľúčové právne predpisy v tejto oblasti

Správa v oblasti životného prostredia je široký pojem týkajúci sa činností členských štátov v oblasti integrácie environmentálnych hľadísk do rozhodovacieho procesu, účasti verejnosti, prístupu k spravodlivosti v environmentálnych záležitostiach, výmeny informácií o životnom prostredí, riešenia environmentálnych zodpovedností a presadzovania a odrádzania na úrovni členských štátov (prostredníctvom účinných inšpekcií, trestného stíhania a sankcií). Činnosti zamerané na budovanie kapacít podporované EÚ môžu zlepšiť správu v oblasti životného prostredia v členských štátoch.

Smernica o informáciách o životnom prostredí¹²⁸ je kľúčovou súčasťou správy v oblasti životného prostredia. Okrem toho cieľom smernice INSPIRE¹²⁹ je vytvoriť európsku infraštruktúru pre priestorové údaje na výmenu verejných priestorových údajov o životnom prostredí medzi verejnými orgánmi a podnikmi a verejnosťou. Väčšina členských štátov¹³⁰ ešte stále potrebuje zlepšiť prístupnosť priestorových údajov a pri vykonávaní smernice INSPIRE uprednostniť súbory environmentálnych údajov, najmä tie, ktoré boli identifikované ako súbory priestorových údajov s vysokou hodnotou. V rámci iniciatívy GreenData4All¹³¹ Komisia v súčasnosti vykonáva hodnotenie smernice INSPIRE.

So zreteľom na Kompas konkurencieschopnosti¹³² a na Dohodu o čistom priemysle¹³³ inštitúcie EÚ, vnútroštátne a miestne inštitúcie musia vyvinúť veľké úsilie na vytvorenie jednoduchších pravidiel a zrýchlenie administratívnych postupov, pričom sa zároveň zachovávajú environmentálne záruky a ochrana ľudského zdravia. Vnútroštátne a miestne inštitúcie sa vyzývajú, aby čo najviac využívali možnosti zjednodušenia, ktoré sú k dispozícii

¹²⁶ Členské štáty s debetmi v zostupnom poradí: Francúzsko, Fínsko, Česko, Portugalsko, Slovinsko, Estónsko, Belgicko a Cyprus.

¹²⁷ Členské štáty s kreditmi vo vzostupnom poradí: Malta, Luxembursko, Lotyšsko, Holandsko, Slovensko, Chorvátsko, Grécko, Bulharsko, Poľsko, Litva, Taliansko, Rakúsko, Írsko, Maďarsko, Švédsko, Dánsko, Nemecko, Španielsko, Rumunsko.

¹²⁸ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/4/ES z 28. januára 2003 o prístupe verejnosti k informáciám o životnom prostredí, ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/313/EHS \(Ú. v. EÚ L 41, 14.2.2003, s. 26 – 32\).](#)

¹²⁹ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/2/ES zo 14. marca 2007, ktorou sa zriaďuje Infraštruktúra pre priestorové informácie v Európskom spoločenstve \(Inspire\) \(Ú. v. EÚ L 108, 25.4.2007, s. 1 – 14\).](#)

¹³⁰ Bulharsko, Cyprus, Česko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Chorvátsko, Írsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Švédsko, Taliansko.

¹³¹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/InspireMIG/Action+3.1+GreenData4all+initiative>.

¹³² Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o Kompase konkurencieschopnosti pre EÚ, COM(2025) 30 final.

¹³³ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Dohoda o čistom priemysle: spoločný plán konkurencieschopnosti a dekarbonizácie, COM(2025) 85 final.

v právnych predpisoch EÚ v oblasti životného prostredia, najmä spájanie environmentálnych posudzovaní a plné využitie potenciálu digitalizácie pri udeľovaní povolení.

Smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (EIA) a strategickom environmentálnom hodnotení (SEA)¹³⁴ sú určené na identifikáciu potenciálnych významných vplyvov nových projektov a plánov/programov na životné prostredie pred prijatím akéhokoľvek rozhodnutia. Hlavným prínosom takýchto posúdení je, že zvyšujú transparentnosť a spoločenskú akceptáciu a zároveň uľahčujú udržateľné riešenia. Kľúčovými prvkami postupov posudzovania sú konzultácie s verejnosťou, environmentálnymi, miestnymi a regionálnymi orgánmi. Desať členských štátov¹³⁵ čelí konaniam o nesplnení povinnosti v súvislosti s transpozíciou smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Niektoré členské štáty¹³⁶ neposkytli dostatočné informácie o rýchlosti procesov posudzovania vplyvov na životné prostredie. A viac ako polovica členských štátov¹³⁷ stále potrebuje zabezpečiť, aby sa príslušné informácie o postupoch posudzovania vplyvov na životné prostredie a strategického environmentálneho hodnotenia poskytovali v primeranom elektronickom formáte, včas a na príslušnej administratívnej úrovni.

Prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia zostáva pre Komisiu prioritou, a to o to viac, aby sa uľahčilo presadzovanie najnovších právnych predpisov v oblasti životného prostredia.¹³⁸ EÚ vyvinula značné úsilie na začlenenie ustanovení o prístupe k spravodlivosti do nástrojov, ako je smernica o čistení komunálnych odpadových vôd,¹³⁹ smernica o kvalite okolitého ovzdušia,¹⁴⁰ a nariadenie o odlesňovaní.¹⁴¹ Okrem toho sa v revidovanej smernici o priemyselných emisiách posilnili ustanovenia o prístupe k spravodlivosti.¹⁴² Cieľom postupov v prípade nesplnenia povinnosti proti členským štátom je aj zabezpečiť jednotné uplatňovanie judikatúry Súdneho dvora EÚ v oblasti prístupu k spravodlivosti.¹⁴³ Členské štáty však dosiahli obmedzený pokrok v zlepšovaní prístupu k spravodlivosti, najmä pokiaľ ide o plány a programy týkajúce sa vody, ovzdušia, hluku a prírody. Prekážky, ktoré boli identifikované v preskúmaní vykonávania environmentálnych

¹³⁴ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/92/EÚ z 13. decembra 2011 o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie \(kodifikované znenie\) \(Ú. v. EÚ L 26, 28.1.2012, s. 1 – 21\); a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/42/ES z 27. júna 2001 o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie \(Ú. v. ES L 197, 21.7.2001, s. 30 – 37\).](#)

¹³⁵ Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Chorvátsko, Írsko, Maďarsko, Poľsko, Rakúsko, Slovensko, Švédsko.

¹³⁶ Belgicko, Česko, Francúzsko, Holandsko, Írsko, Nemecko, Portugalsko, Rakúsko, Španielsko, Taliansko.

¹³⁷ Belgicko, Cyprus, Česko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Lotyšsko, Maďarsko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovensko, Španielsko, Taliansko.

¹³⁸ [Komisia, Oznámenie Európsky ekologický dohovor, 11. 12. 2019, COM\(2019\) 640 final.](#)

¹³⁹ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/3019 z 27. novembra 2024 o čistení komunálnych odpadových vôd \(prepracované znenie\) \(Ú. v. EÚ L, 2024/3019, 12.12.2024\).](#)

¹⁴⁰ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/2881 z 23. októbra 2024 o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe \(prepracované znenie\) \(Ú. v. EÚ L, 2024/2881, 20.11.2024\).](#)

¹⁴¹ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2023/1115 z 31. mája 2023 o sprístupnení určitých komodít a výrobkov spojených s odlesňovaním a degradáciou lesov na trhu Únie a o ich vývoze z Únie, ktorým sa zrušuje nariadenie \(EÚ\) č. 995/2010 \(Ú. v. EÚ L 150, 9.6.2023, s. 206 – 247\).](#)

¹⁴² [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ z 24. novembra 2010 o priemyselných emisiách \(integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia\) \(prepracované znenie\) \(Ú. v. EÚ L 334, 17.12.2010, s. 17 – 119\).](#)

¹⁴³ Bulharsko, Holandsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Rakúsko, Slovensko, Slovinsko.

právnych predpisov 2022, ako napríklad dĺžka konania alebo nadmerné náklady, stále pretrvávajú v 19 členských štátoch.¹⁴⁴

Príslušný právny rámec EÚ sa výrazne zlepšil prijatím nových podrobných ustanovení o inšpekciách a sankciách vo viacerých nových alebo revidovaných právnych predpisoch Únie, ako je revidovaná smernica o priemyselných emisiách a nariadenie o preprave odpadu. Je veľmi dôležité, aby členské štáty poskytli dostatočné zdroje svojim inšpekčným orgánom a orgánom presadzovania práva a zabezpečili špecializáciu.

S cieľom riešiť čoraz väčší nárast a závažnosť trestných činov proti životnému prostrediu v máji 2024 nadobudla účinnosť nová smernica o trestných činoch proti životnému prostrediu, ktorá nahrádza predchádzajúcu smernicu o trestných činoch proti životnému prostrediu z roku 2008 (smernica 2008/99/ES).¹⁴⁵ Členské štáty sú povinné transponovať novú smernicu o trestných činoch proti životnému prostrediu do vnútroštátneho práva do 21. mája 2026 a sú vyzvané, aby prijali ďalšie a ambicióznejšie opatrenia na posilnenie boja proti trestným činom proti životnému prostrediu, ako je posilnenie reťazca presadzovania práva a účinnejší boj proti trestným činom proti životnému prostrediu prostredníctvom lepšej odbornej prípravy, koordinácie, spolupráce a strategických prístupov.

Smernicou o environmentálnej zodpovednosti¹⁴⁶ sa stanovuje rámec environmentálnej zodpovednosti na základe zásady „znečisťovateľ platí“ na prevenciu a odstraňovanie environmentálnych škôd. Ciele smernice o environmentálnej zodpovednosti prispievajú k zastaveniu straty biodiverzity a k zabezpečeniu čistej vody a zdravej pôdy. V apríli 2025 Komisia dokončila hodnotenie smernice o environmentálnej zodpovednosti a dospela k záveru, že hoci sa touto smernicou účinne zabezpečuje, aby všetky členské štáty EÚ mali pravidlá, ktoré riešia environmentálne škody, neuplatňuje sa rovnomerne vo všetkých členských štátoch a v niektorých z nich sa využíva nedostatočne.

A napokon, na podporu správy v oblasti životného prostredia v členských štátoch Komisia financuje technickú pomoc a budovanie kapacít. Komisia na tento účel používa tri hlavné nástroje: ComPact, Nástroj technickej podpory a nástroj TAIEX-EIR peer-to-peer:

- Iniciatíva Komisie ComPact 2023¹⁴⁷ pomáha orgánom verejnej správy a vnútroštátnym orgánom v členských štátoch pri vykonávaní reforiem a predvídaní budúcich trendov prostredníctvom špecifických opatrení vykonaných v rokoch 2025 a 2026. V rámci iniciatívy ComPact sa podporuje používanie preskúmania vykonávania právnych predpisov v oblasti životného prostredia na určenie hlavných príčin neefektívneho vykonávania environmentálnych právnych predpisov a politík členskými štátmi s cieľom navrhnuť opatrenia podpory na zlepšenie správy v oblasti životného prostredia.

¹⁴⁴ Belgicko, Bulharsko, Cyprus, Česko, Fínsko, Chorvátsko, Írsko, Maďarsko, Malta, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko, Švédsko, Taliansko.

¹⁴⁵ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/1203 z 11. apríla 2024 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva, ktorou sa nahrádzajú smernice 2008/99/ES a 2009/123/ES \(Ú. v. EÚ L, 2024/1203, 30.4.2024\).](#)

¹⁴⁶ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES z 21. apríla 2004 o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd \(Ú. v. EÚ L 143, 30.4.2004, s. 56 – 75\).](#)

¹⁴⁷ [Oznámenie Komisie, Posilnenie európskeho administratívneho priestoru \(ComPact\), 25. 10. 2023, COM\(2023\) 667 final a \[https://reform-support.ec.europa.eu/public-administration-and-governance-coordination/enhancing-european-administrative-space-compact_en?prefLang=sk&etrans=sk\]\(https://reform-support.ec.europa.eu/public-administration-and-governance-coordination/enhancing-european-administrative-space-compact_en?prefLang=sk&etrans=sk\).](#)

- Nástroj technickej podpory je hlavným programom financovania z prostriedkov EÚ, ktorý členským štátom poskytuje individuálne technické odborné znalosti na navrhovanie a vykonávanie reforiem.¹⁴⁸ Poskytovaná podpora je založená na dopyte a nevyžaduje si spolufinancovanie od členských štátov. Je k dispozícii všetkým členským štátom, ktoré čelia výzvam pri navrhovaní, príprave a vykonávaní reforiem. Patria sem reformy zamerané na priority EÚ, ako aj reformy uskutočnené z vlastnej iniciatívy členského štátu. Členské štáty musia každoročne predložiť svoje žiadosti do 31. októbra. Komisia potom schvaľuje najnaliehavejšie a najkvalitnejšie žiadosti v rámci svojho ročného rozpočtu a zdrojov. Každý rok od vzniku nástroja dopyt do značnej miery prevyšoval dostupný rozpočet a zdroje (rozpočet na obdobie 2021 – 2027 je 864,4 milióna EUR v bežných cenách). Nástroj technickej podpory významne prispieva k vykonávaniu environmentálnych reforiem. Z Nástroja technickej podpory sa napríklad podporili projekty týkajúce sa zeleného rozpočtovania, uplatňovania zásady „výrazne nenarušiť“ vo verejných financiách, prípravy národných finančných plánov na ochranu biodiverzity a odstraňovania dotácií škodlivých pre životné prostredie.
- Nástroj TAIEX-EIR peer-to-peer¹⁴⁹ predstavuje flexibilný, na dopyte založený, rýchlo vykonateľný a individualizovaný nástroj na podporu partnerskej výmeny medzi vnútroštátnymi, regionálnymi a miestnymi orgánmi členských štátov, ktoré vykonávajú environmentálnu politiku a právne predpisy. Činnosťami partnerského učenia sa budujú kapacity a zlepšujú zručnosti vnútroštátnych orgánov ochrany životného prostredia a pomáhajú pri výmene skúsenosti a osvedčených postupov. Program úspešne prebieha so zapojením všetkých členských štátov a rôznych úrovní orgánov ochrany životného prostredia – od miestnych až po vnútroštátne – a od roku 2017 sa v rámci neho uskutočnilo približne 100 partnerských podujatí TAIEX-EIR peer-to-peer (semináre, študijné návštevy a odborné misie). Od roku 2022 sa Komisia rozhodla organizovať strategické hlavné semináre pre viaceré krajiny s cieľom predstaviť nové alebo pripravované právne predpisy všetkým členským štátom, pričom doteraz sa uskutočnilo 19 seminárov pre viaceré krajiny (stav k 3. aprílu 2025).

Príklady osvedčených postupov

- Rumunsko vypracovalo vnútroštátne usmernenia na prípravu správ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie pre projekty v oblasti vodnej energie.
- Španielsko vyvinulo IT nástroje na analýzu rizík, ktoré sa môžu použiť na výpočet finančného zabezpečenia a na vyčíslenie nákladov na nápravné opatrenia v rámci smernice o environmentálnej zodpovednosti.

¹⁴⁸ Pozri [nariadenie o Nástroji technickej podpory](#) a [domovskú stránku Nástroja technickej podpory](#).

¹⁴⁹ Pozri https://environment.ec.europa.eu/law-and-governance/environmental-implementation-review/peer-2-peer_en?prefLang=sk&etrans=sk.

6. Financovanie

Kontext: dlhodobé ciele a trendy, kľúčové ukazovatele a kľúčové právne predpisy v tejto oblasti

Na podporu udržateľnej konkurencieschopnosti je nevyhnutné, aby sa právne predpisy EÚ v oblasti životného prostredia plne vykonávali a aby ich vykonávanie bolo riadne financované. Väčšina financovania sa musí zabezpečiť z verejného rozpočtu členských štátov a zo súkromných zdrojov. Fondy EÚ (najmä politika súdržnosti, spoločná poľnohospodárska politika a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti) však značne prispievajú¹⁵⁰ k usmerňovaniu vykonávania predpisov a pomáhajú pri uspokojovaní investičných potrieb EÚ v oblasti životného prostredia, ktoré sú stále značné.

V investičnom pláne Európskej zelenej dohody z roku 2020 sa prepája financovanie a investície v oblasti životného prostredia a mobilizuje sa ním 1 bilión EUR vo forme ekologických investícií (verejných a súkromných) v priebehu desiatich rokov. Tento plán sa podporuje z rozpočtu EÚ na roky 2021 – 2027 vrátane viacročného finančného rámca (VFR) a od roku 2021 aj z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. V súčasnosti rôzne programy, ktoré predstavujú približne polovicu rozpočtu EÚ na roky 2021 – 2027 (napr. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, fondy politiky súdržnosti, fond InvestEU), zahŕňajú zásadu „výrazne nenarušiť“ s cieľom predchádzať podpore činností, ktoré poškodzujú ciele EÚ v oblasti klímy a životného prostredia.¹⁵¹

Taxonómia udržateľných činností EÚ¹⁵² a ďalšie iniciatívy v oblasti udržateľného financovania (ako napríklad nariadenie o zverejňovaní informácií o udržateľnosti v sektore finančných služieb a norma pre európske zelené dlhopisy) začali zvyšovať transparentnosť, začleňovať environmentálne aspekty a očakáva sa, že presmerujú toky súkromného kapitálu na environmentálne ciele.

Nariadenie o obnove prírody¹⁵³ si bude vyžadovať mobilizáciu verejného a súkromného financovania vrátane inovatívnych finančných nástrojov na odstránenie nedostatkov v oblasti obnovy biodiverzity a ekosystémov.

Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa naďalej zameriava na investičné potreby vykonávania environmentálnych právnych predpisov a porovnáva ich

¹⁵⁰ Odhaduje sa, že finančné prostriedky EÚ dosiahnu 20 % celkového financovania v oblasti životného prostredia z EÚ, vnútroštátnych a súkromných zdrojov spolu. Z toho 4,1 % pripadá na politiku súdržnosti, 3,4 % na SPP, 8,6 % na Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a 2,6 % na EIB. Z politiky súdržnosti sa v rokoch 2021 – 2027 poskytne 120 miliárd EUR na ciele v oblasti klímy a 78 miliárd EUR na environmentálne ciele.

¹⁵¹ [Beltran Miralles, M., Gourdon, T., Seigneur, I., Arranz Padilla, M. a Pickard Garcia, N., *The implementation of the „Do No Significant Harm“ in selected EU instruments \(Vykonávanie zásady „výrazne nenarušiť“ vo vybraných nástrojoch EÚ\), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 2023, JRC135691.*](#)

¹⁵² Nariadenie (EÚ) 2020/852 o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií, delegované nariadenie (EÚ) 2021/2139 zo 4. júna 2021 (delegovaný akt o klíme), delegované nariadenie (EÚ) 2022/1214 z 9. marca 2022 (doplňujúci delegovaný akt o klíme), delegované nariadenie (EÚ) 2023/2485 z 27. júna 2023, ktorým sa mení delegovaný akt o klíme, a delegované nariadenie (EÚ) 2023/2486 z 27. júna 2023 (delegovaný akt o taxonómii v oblasti životného prostredia).

¹⁵³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1991 z 24. júna 2024 o obnove prírody a o zmene nariadenia (EÚ) 2022/869. Pozri https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-regulation_en?prefLang=sk&etrans=sk.

s dosiaľ sprístupnenými zdrojmi, čo predstavuje splnenie mandátu uvedeného v investičnom pláne Európskej zelenej dohody z roku 2020.

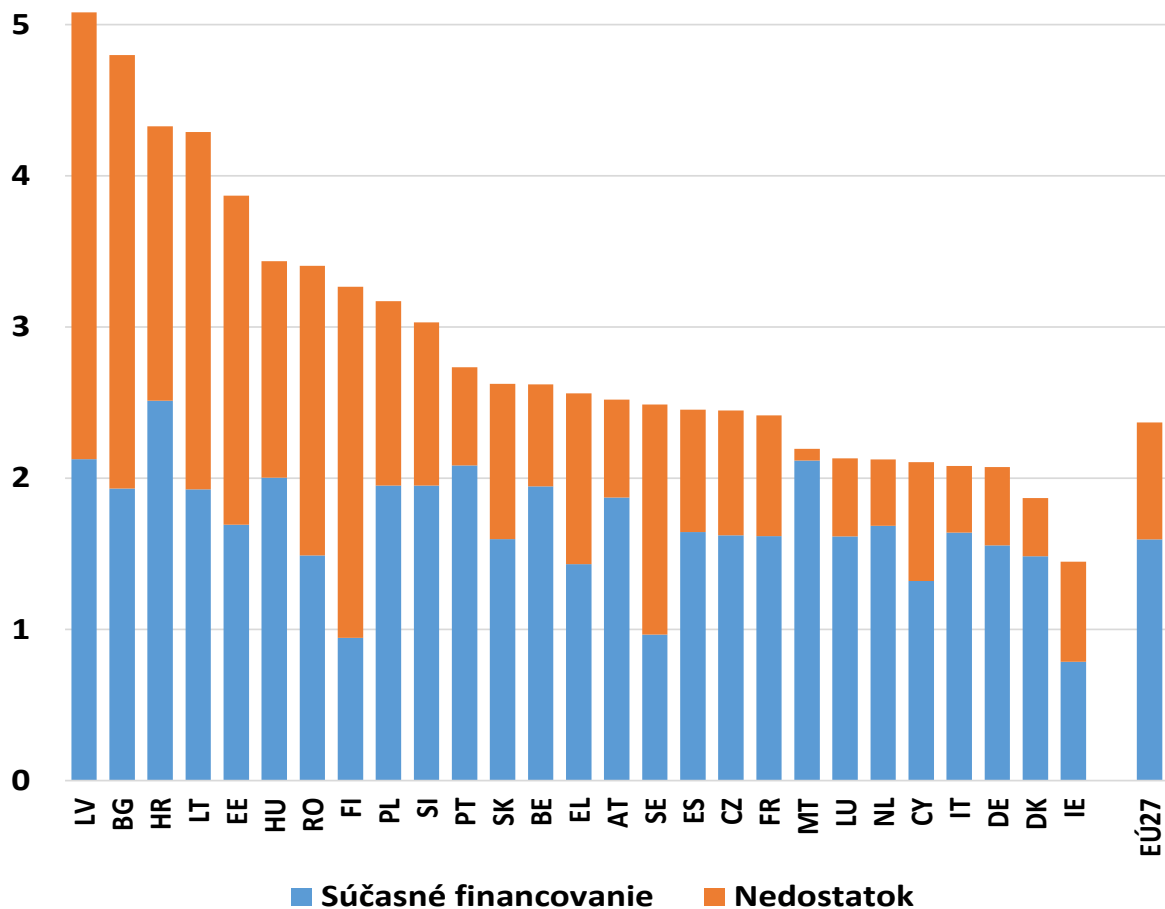
Kľúčové údaje na úrovni EÚ¹⁵⁴

Tabuľka 2: Odhadované rozčlenenie nedostatku environmentálnych investícií EÚ

Environmentálny cieľ	Odhadovaný investičná medzera (EÚ27, ročne)	
	v miliardách EUR	% z celkového počtu
Obehové hospodárstvo a odpad	26,6	22 %
Prevenia a kontrola znečisťovania	35,6	29 %
Ochrana vody a vodné hospodárstvo	22,4	18 %
Biodiverzita a ekosystémy	37,4	31 %
Spolu	122,0	100 %

¹⁵⁴ Zdroj: Interná analýza GR pre životné prostredie, 2025.

Obrázok 13: Celkové nedostatky v oblasti financovania a investícií týkajúcich sa životného prostredia v EÚ27 (2021 – 2027, % HDP)

Zdroj: Výpočty GR pre životné prostredie, 2025.

Hlavné zistenia

- Celková úroveň financovania environmentálnych investícií¹⁵⁵ (z vnútroštátnych zdrojov a zo zdrojov EÚ spolu) v rokoch 2021 – 2027 sa odhaduje približne na 1,6 % HDP v EÚ27. Táto hodnota je vyššia v porovnaní s odhadom v preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov za rok 2022 (0,6 – 0,7 % HDP za roky 2014 – 2020), najmä v dôsledku výrazného zvýšenia základných investícií do obehového hospodárstva.¹⁵⁶ Z fondov EÚ v rámci EÚ27 pochádza 17 % odhadovaných finančných prostriedkov.¹⁵⁷ V niektorých krajinách pochádza z finančných prostriedkov EÚ viac ako

¹⁵⁵ Zelené financovanie zahŕňa financovanie opatrení v oblasti zmeny klímy, ale aj financovanie špecifických environmentálnych cieľov, ako je kontrola priemyselného znečistenia, hospodárenie s vodami a ochrana biodiverzity. V preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa vzhľadom na jeho rozsah pôsobnosti skúmajú jednotlivito.

¹⁵⁶ V nadväznosti na revíziu ukazovateľa súkromných investícií CE (cei_cie012), ktorú vykonal Eurostat, sa základná hodnota zvýšila z približne 20 miliárd EUR ročne približne na 120 miliárd EUR ročne (prostredníctvom širšieho zoznamu zloženia), čím sa zvýšili aj celkové investičné potreby. Okrem toho treba poznamenať, že k zvýšeniu odhadovanej úrovne financovania prispelo aj širšie využitie príslušných fondov EÚ.

¹⁵⁷ Približne 3 % navyše poskytla EIB, takže celkový príspevok EÚ predstavuje približne 20 %.

50 % (napr. Grécko, Rumunsko, Bulharsko) alebo takmer 50 % (napr. Chorvátsko, Slovensko) finančných prostriedkov. Z pohľadu priemeru EÚ polovica celkového financovania (50,2 %) pochádzala z verejných zdrojov (fondy EÚ a vnútroštátne verejné zdroje spolu) a v prípade deviatich krajín podiel verejného financovania je vyšší ako dve tretiny, čo svedčí o význame verejných zdrojov financovania.

- Ročné investičné potreby v oblasti životného prostredia na úrovni EÚ na programové obdobie 2021 – 2027 sú podľa odhadov na úrovni približne 2,4 % HDP, čo naznačuje značnú investičnú medzeru (0,8 % HDP, čo predstavuje 122 miliárd EUR ročne), ktorú treba riešiť s cieľom zabezpečiť účinné vykonávanie environmentálnych priorít a podporiť zelenú transformáciu EÚ. Tento rozdiel sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši, a to od 0,4 % do 2,9 % HDP.¹⁵⁸
- Takmer polovica nedostatku environmentálnych investícií súvisí s riešením všeobecného znečistenia (29 %) spolu s ochranou vodných útvarov a hospodárením s nimi (18 %) Ročná medzera vo financovaní v oblasti biodiverzity a ekosystémov predstavuje približne 31 % celkového objemu, čo je 37 miliárd EUR ročne.¹⁵⁹ Investičná medzera v oblasti obehového hospodárstva a odpadu sa odhaduje na 22 % z celkovej sumy, čo predstavuje najmenej 27 miliárd EUR ročne.
- Dodatočné investičné potreby (t. j. investičná medzera) na zmiernenie zmeny klímy (energetika, doprava) sa odhadujú na 477 miliárd EUR ročne (vo vzťahu k cieľom na rok 2030), pričom na plán REPowerEU sa ročne vyčlení ďalších 35 miliárd EUR a na zvýšenie emisne neutrálnych výrobných kapacít EÚ sa v rokoch 2023 – 2030 vyčlení ďalších (kumulatívnych) 92 miliárd EUR.¹⁶⁰ Náklady na adaptáciu na zmenu klímy môžu byť takisto značné, a to od 35 do 62 miliárd EUR (z užšieho hľadiska), resp. od 158 do 518 miliárd EUR (zo širšieho hľadiska) ročne. Ekologické investície vyčlenené na oblasť energetiky a dopravy výrazne podporujú environmentálne ciele, napríklad na zabezpečenie čistejšieho ovzdušia v Európe alebo na pomoc so znížením environmentálneho hluku. Neslúžia však na uspokojovanie napríklad značných potrieb v oblasti vodohospodárskej a odpadovej infraštruktúry a hospodárenie s vodami a odpadmi.
- Z celej sumy prostriedkov pridelených na Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (granty a pôžičky) vo výške 650 miliárd EUR prispieva na zelenú transformáciu 343 miliárd EUR (približne 53 %). V rámci celkového ekologického príspevku sa 27 % týka energetickej efektívnosti, 26 % udržateľnej mobility a 19 % energie z obnoviteľných zdrojov a sietí. Celkový príspevok k environmentálnym cieľom dosahuje 13 %: voda a morské prostredie tvoria 6 %, prechod na obehové hospodárstvo 4 %, biodiverzita 2 %, (špecializovaná) prevencia a kontrola znečistenia 1 %. Okrem toho v prípade

¹⁵⁸ Zdroj: GR pre životné prostredie. Treba poznamenať, že odolnosť v oblasti vody a rozsiahle zavádzanie obehového hospodárstva môžu zvýšiť investičné potreby. To je v súčasnosti predmetom podrobných (podrobnejších) štúdií týkajúcich sa investičných potrieb.

¹⁵⁹ Táto hodnota zahŕňa aj dodatočné náklady na udržateľné obhospodarovanie pôdy vyplývajúce z [iniciatívy smernice o monitorovaní pôdy](#) vynaložené nad rámec toho, čo je už v rámci udržateľného obhospodarovania pôdy zahrnuté do nákladov stratégie v oblasti biodiverzity do roku 2030.

¹⁶⁰ [Pracovný dokument útvarov Komisie, Posúdenie investičných potrieb a dostupnosti finančných prostriedkov na posilnenie výrobných kapacít EÚ v oblasti emisne neutrálnych technológií, SWD\(2023\) 68 final, 2023.](#)

Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti ako celku predstavujú odhadované výdavky v oblasti klímy približne 42 %, čo je nad cieľom 37 %.¹⁶¹

- Environmentálne dane v roku 2022 dosiahli 2,02 % HDP (320,8 miliardy EUR) (EÚ27), z čoho 1,56 % tvorili dane z energie, 0,38 % dane z dopravy a 0,08 % dane zo znečistenia/zdrojov. Celkové dotácie na energie v roku 2023 dosiahli 354 miliárd EUR (EÚ27), z čoho 213 miliárd sa týkalo potreby energie, 75 miliárd podpory výroby, 44 miliárd podpory energetickej efektívnosti, 9 miliárd podpory infraštruktúry, 7 miliárd podpory výskumu a vývoja a 5 miliárd podpory reštrukturalizácie priemyslu. Dotácie na fosilne palivá v EÚ27 dosiahli v roku 2021 výšku 56 miliárd EUR (0,36 % HDP EÚ, pričom v čase boli stabilné a v jednotlivých členských štátoch sa pohybovali v rozmedzí od 0,10 % do 1,40 %).¹⁶²

Príklady osvedčených postupov

- Niektoré členské štáty zaviedli množstvový zber, pri ktorom sa odvádza daň podľa hmotnosti alebo objemu odpadu vyprodukovaného domácnosťami a podnikmi, ktorý vyzbierajú subjekty zabezpečujúce zber odpadu. Tento nástroj podporuje zásadu predchádzania vzniku odpadu.
- Francúzsko, Holandsko, Nemecko, Španielsko a Taliansko vynikali vysokou úrovňou emisií zelených dlhopisov v rokoch 2021 – 2023 v celkovej hodnote 420 miliárd EUR (73 % z celkového objemu v EÚ).
- Taliansko pokročilo v sledovaní vplyvov svojho štátneho rozpočtu na životné prostredie (zelené rozpočtovanie) a podávaní správ o týchto vplyvoch. Krajina od roku 2000 vypracúva správy o plánovaných výdavkoch na ochranu životného prostredia a riadenie zdrojov. Súčasťou podávania správ je aj 12 ukazovateľov spravodlivého a udržateľného blahobytu v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja a cieľmi Agendy 2030.

¹⁶¹ Pozri hodnotiacu tabuľku Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na adrese https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html.

¹⁶² [Jan Nill, Generálne riaditeľstvo pre hospodárske a finančné záležitosti, Európska komisia, *Fossil Fuel Subsidies in EU Member States – Trends and Analytical Challenges* \(Dotácie na fosilne palivá v členských štátoch EÚ – trendy a analytické výzvy\), diskusný dokument 214, 2024.](#)